

KOULUN JA KODIN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Alakoulun opettajien kokemuksia vastuu-, ja kasvatustehtävien
jakaantumisesta koulun ja kodin välillä

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosionomi (AMK)
Sosiaalipedagoginen aikuistyö
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Katja Pesonen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

PESONEN, KATJA: KOULUN JA KODIN VÄLINEN YHTEISTYÖ
Alakoulun opettajien kokemuksia vastuu-, ja kasvatustehtävien jakaantumisesta koulun ja kodin välillä

Sosiaalipedagogisen aikuistyön opinnäytetyö, 45 sivua, 4 liitesivua

Syksy 2011

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin alakoulun opettajien kokemuksia ja näkemyksiä vastuu- ja kasvatustehtävien jakaantumisesta koulun ja kodin välillä. Tavoitteena oli saada esille opettajien kokemukset ja näkemykset yhteistyöstä kodin kanssa suhteessa vastuu- ja kasvatustehtäviin. Tarkoituksena oli myös selvittää opettajan kokemuksia oman työn tuen tarpeista suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön.

Opinnäytetyö tehtiin laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Aineistonkeruu tehtiin käyttäen teemahaastattelu menetelmää. Tutkimuksessa haastateltiin neljää alakoulun opettajaa Lahden alueelta keväällä 2011.

Tutkimustulokset osoittivat että koululle koettiin kuuluvan kasvatustehtäviä jotka pohjautuvat opetussuunnitelmaan. Kasvatustehtävä nähdään perheen kasvatustyöntukemisena. Tutkimustuloksista tuli ilmi että opettajat kokevat vanhempien tukeutuvan kouluun ja opettajiin vastuu- ja kasvatustehtävissä. Pääsääntöisesti opettajat kokivat joutuvansa antamaan vanhemmille kasvatuseroita arjen käytännön asioissa.

Tutkimustulosten perusteella opettajat kokevat omalle työlleen tuen tarvetta suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön. Esille nousi tarve kasvatusero- sekä sosiaalialan ammattilaisten työpanoksesta. Tulosten perusteella opettajat kokevat, että perheiden erilaiset elämäntilanteet vaativat tukea, johon voitaisiin reagoida koulussa.

Avainsanat: koulu, koti, kasvatusero, kasvatusero, yhteistyö

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

PESONEN, KATJA:

Title

Subtitle The co-operation between home and school:
primary school teachers' experiences of the responsibilities of education and the distribution of tasks between home and school

Bachelor's Thesis in Social Pedagogy for Work with Adults,
45 pages, 4 appendices

Autumn 2011

ABSTRACT

This thesis studied the primary school teachers' experiences and views of responsibility and education division of tasks between home and school. The goal was to raise teachers' experiences and views on educational co-operation with the home. The aim was to find the teacher's own experiences in the work and their need for support in relation to home and school co-operation.

The thesis was a qualitative research. The data collection was conducted by using a thematic interview method. The study interviewed four primary school teachers in Lahti in the spring of 2011.

The results showed that the school was seen as part of the child rearing responsibilities, which are based on the curriculum. The study results revealed that teachers feel that parents need support from school. As a rule, teachers felt that they needed to give guidance to parents in practical matters of everyday life.

Research results show that teachers feel the need for assistance in their own work in co-operation with home and school. Highlighted is the need for education professionals and professionals of social services. The results indicate that teachers feel that the families in different life situations would require support and it could be provided at school.

Keywords: school, home, education, upbringing responsibility, cooperation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KODIN KASVATUSTEHTÄVÄT	2
2.1	Kasvatuksen määritelmää	2
2.2	Vanhemmuus ja sen tuomat vastuut ja velvollisuudet	4
2.3	Vanhemmuus ja sen tuomat haasteet	4
2.4	Vanhemmuus koulun arjessa	5
3	KOULU INSTITUUTIONA	8
3.1	Perusopetuksen tehtävä	8
3.2	Perusopetuksen toimintakulttuuri	9
3.3	Koulu kasvattajana	10
4	KOULUN JA KODIN VÄLINEN YHTEISTYÖ	12
4.1	Koulun ja kodin yhteistyömuotoja	12
4.2	Opettajan työ kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä	13
5	TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ	15
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	16
6.1	Tutkimuksen kohderyhmä	16
6.2	Tutkimusmenetelmä	16
6.3	Tutkimusaineiston hankinta	17
6.4	Aineiston käsittely ja analysointi	19
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	21
7.1	Haastateltavien taustatietoa	21
7.2	Koulun kasvatustehtävät	21
7.3	Kasvatus- ja vastuutehtävien jakaantuminen koulun ja kodin välillä	23
7.4	Opettajan työ koulun ja kodin välisessä yhteistyössä	25
7.5	Vanhempien osallisuus koulun ja kodin välisessä yhteistyössä	29
7.6	Johtopäätökset	33
8	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	37

9	POHDINTA	39
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin perusopetuksen alakoulun opettajien näkemyksiä ja kokemuksia koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä. Tutkimus on kvalitatiivinen, jossa aineisto kerättiin teemahaastattelu menetelmällä. Opinnäytetyössä tuodaan esiin opettajien kokemuksia ja näkemyksiä yhteistyöstä kodin kanssa sekä siihen sisältyvästä vastuu- ja kasvatustehtävien jakaantumisesta koulun ja kodin välillä. Opinnäytetyössä tutkitaan myös opettajan näkemyksiä oman opettajan työnsä tuen tarpeista suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön. Tässä tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan myös vanhempien osallisuuden ja yhteisöllisyyden näkökulmaa koulun arjessa.

Olen työskennellyt vuosien ajan esiopetuksen parissa koulun yhteydessä ja kiinnostus aiheeseen on herännyt oman työni kautta. Opettajien kanssa käydyt satunnaiset keskustelut ovat toistuvasti nostaneet esiin vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön sekä siihen toisinaan rinnastettavan riittämättömyyden tunteen opettajien kokemana. Koulu on instituutio jonka päämääriin kuuluu oppimisen lisäksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen, sen mahdollistaminen sekä kouluarkea tukevien rakenteiden kehittäminen. Lasten ja nuorten hyvinvoinnista puhuttaessa on huomioitava myös vanhemmat, jotka ovat merkittävimmät ja vahvimmat vastuunkantajat ja vaikuttajat lastensa elämässä (Sarkomaa 2008). Viime vuosina koulumaailma ja sen kehittäminen on ollut suuresti esillä.

Sosionomin ammatilliseen osaamisen perusajatuksen kuuluu ihmisten hyvinvoinnin edistäminen, niin yksilöiden, perheiden kuin yhteisöjen tasolla. Tulevana sosionomia koen aiheen tärkeäksi, mielenkiintoiseksi ja ajankohtaiseksi kehittyvässä ja muuttuvassa yhteiskunnassamme.

2 KODIN KASVATUSTEHTÄVÄT

2.1 Kasvatuksen määritelmiä

Ihmisen elämässä lapsuus on arvokas ja ainutkertainen elämänvaihe. Lapsen tulevaisuuden rakentuminen nojaa vahvasti lapsuudelle luoduista mahdollisuuksista ja tämänhetkisen arjen ratkaisuksista. Hyvinvoiva sekä terve lapsuus ja nuoruus luovat mahdollisuudet hyvinvoivalle aikuisuudelle, jolla on suuri merkitys yhteiskunnan tulevaisuudelle (Tuuri 2008, 7.) Karila yms.(2006, 7) toteaa että kasvatusta voidaan tulkita ja ymmärtää monella eri tavoin. Sitä voidaan luonnehtia ja hahmottaa vuorovaikutuksena lasten ja aikuisten välillä. Kasvatuksessa pidetään merkittävänä yksilöiden, ryhmien sekä kulttuurin välistä vuorovaikutusta. Merkittävää on myös yksilöiden, ryhmien sekä kasvatusinstituutioiden välinen vuorovaikutus, sekä kasvattajien ja lasten välinen vuorovaikutus.

Puolimatkan(2010, 27- 30) mukaan kasvatuksen päämäärässä edellytetään käsitystä siitä, millaisena näkee arvokkaan ihmiselämän. Tavoiteltavaa kasvatuksessa on ohjata kasvavia arvokkaihin toimintoihin joiden myötä kehitysmahdollisuudet aukeavat. Tavoitteena on tarjota lapselle arvokkaita toimintoja jotka kehittävät hänen ominaisuuksiaan niin, että hänellä on mahdollisuus mielekkääseen ja monipuoliseen elämään. Keskeisinä arvoina pidetään myönteisiä arvoja kuten moraalinen vastuu, rakkaus, yksilöllisyys, tieto, vapaus ja ystävyys. Kasvatuksessa terveenä kehittymisenä pidetään lapsen tiedon saantia hyvästä ja pahasta, oikeasta ja väärästä, syvällisestä tai pinnallisesta, enemmän tai vähemmän arvokkaasta. Kasvatuksessa keskeistä on elämä arvojen kautta, joilla on merkitys elämän rakentumiselle.

Kasvatuksen merkitystä voidaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta, arvonäkökulmasta, tiedollisesta näkökulmasta ja menetelmällisestä näkökulmasta. Arvonäkökulmassa kasvatusta ohjataan merkittäviin ja arvokkaihin mahdollisuuksiin. Kehitystä pyritään ohjaamaan pois sitä turmelemista vaihtoehdoista. Tiedollisessa näkökulmassa kasvatus ei tavoittele taitojen ja tietojen omaksumista, vaan tarjoaa

mahdollisuuden saada kasvatettavia omaksumaan niiden mielekkyys ja arvioimaan niitä. Menetelmällisessä näkökulmassa kasvatuksen hyväksyttäviä menetelmiä ovat ihmisarvoa kunnioittavat sekä tiedostavan ja omaehtoisen toiminnan tukemisen edellytykset. Kasvatuksen toteutumista edellyttävät moraalisesti hyväksyttävät menetelmät (Puolimatka 2010, 37638.)

Värrin (2004, 1186119) mukaan pienet lapset ovat riippuvaisia heidän vanhemmistaan sekä vanhempien todellisuuskäsityksistään. Lapset omaksuvat vanhemmiltaan yhteiskunnan todellisuuden normeineen, sääntöineen, tapoineen ja ajankäsityksiineen. Vastavuoroisen kasvatussuhteen perusta on, että vanhemmat voivat itsetutkistelunsa ja lapsen antaman palautteen avulla korjata ja mukauttaa omia kasvatuskäsityksiään. Nämä asiat huomioidessa ne olisivat lapsen arvoa kunnioittavia sen hetkisessä kasvatussuhteessa. Ihmiskäsitystä pidetään kasvatustiedossa johdonmukaisena lähtökohtana. Sen perusteella pohditaan ja luodaan lähtökohtia kasvatuksen päämääriin ja ihanteisiin sekä valitaan menetelmiä, joilla kyseisiin tavoitteisiin pyritään. Ihmiskäsityksen perusteella vanhemmat tekevät kasvatuksellisia valintoja. He ratkaisevat, että miten tavoittelevat kasvatuksellisissa ratkaisuisaan kannustavat lapsensa henkistä kasvua ja menestymismahdollisuuksiaan.

Lapsen kehittymistä itseysteensä vaatii turvallisen, luottamuksellisen ja kannustavan kasvatussuhteen. Lapsella on mahdollisuus näin ollen kokea ja löytää rohkaisun ansiosta ennen kokemattomia voimavaroja, jotka antavat mahdollisuuden luottaa omiin mahdollisuuksiinsa itseohjautuvana maailman tulkitsijana. Luottamus mahdollistaa ja antaa rohkeutta mahdollisuuksiin suuntautua toisia ihmisiä ja maailmaa kohti. Tämä antaa mahdollisuuden kasvattajan ja kasvatettavan välille muodostuvan todellisuuden, kohtaamisen (Värri, 2004, 1206121.)

2.2 Vanhemmuus ja sen tuomat vastuut ja velvollisuudet

Kasvatusta voidaan luonnehtia prosessina jota vanhemmat ohjaavat. Vanhemmat ohjaavat ja pyrkivät neuvottelemaan lastensa kanssa arjen tilanteissa sekä valmistamaan lapsiaan uudenslaisiin elämässä eteen tuleviin tilanteisiin. Vanhemmat ovat valvutuneita lastensa kehitysmahdollisuuksille ja tarpeille, jonka avulla heidän on luontevaa kehittää neuvoteltavaa, lapsen ajatteluun ja järkeen ohjaavaa kasvatustapaa (Metso 2004, 20.)

Vanhemmuus koostuu vastuun ottamisesta lapsen psyykkisen ja fyysisen kehityksen kokonaisuudessa. Vanhemmuus pitää sisällään myös yleisesti vastuun kantamisen lapsesta. Hyvä vanhempi opettaa lapselle toivottavaa käytöstä ja pitää huolta myös lapsen fyysisestä ja materiaalisista tarpeista (Poikolainen 2002, 70.)

Vanhempien rooli lapsen positiivisten kokemusten tukijana ja lapsen kannustajana on suuri. Vanhemmat ovat lastensa roolimalleja ja vaikuttavat lapsen minäkuvan syntymiseen antamalla lapselle palautetta hänen käyttäytymisestä ja suorituksista. Vanhemmilla on tärkeä rooli osoittaa lapselle luottamusta ja uskoa hänen kykyihinsä, joka on yhteydessä siihen miten lapsi kykenee pitämään yllä omaa käsitystään omista myönteisistä kyvyistään. Vanhemmuuteen sisältyvällä yhdellä merkittävällä roolilla on olla lastensa kannustajia. Tämän on todettu olevan merkittävä tekijä lapsen kasvuille, itsetuntemukselle ja kehittymiselle (Honkanen & Suomala 2009, 33.)

Värri (2004, 1076108) toteaa että lapsuus, nuoruus ja vanhemmuus ovat muuttuvia ilmiöitä historiallisesti. Tiedyt vastuut ja velvoitteet kuitenkin säilyvät vanhemmuuden vastuualueella. Vanhemmuuteen sisältyy auttamis- ja kasvatustavuu, jota voi myös nimittää vastaamisvastuiksi.

2.3 Vanhemmuus ja sen tuomat haasteet

Launosen ja Pulkisen mukaan (2004, 31632) perhepiirien kasvuympäristö on kokenut muutoksen. Useat vanhemmat luovat lapsilleen hyvät kasvuedellytykset ja

tekevät paljon lastensa elämän hyväksi. Turvallisten aikuisten määrä ja läsnäolon koetaan kuitenkin vähentyneen lasten elämänpiirissä. Aikuissuhteiden pienentymiseen on osallisena lisääntyneet avioerot, pienentyneet perhekoot sekä sukulaisverkot ja suurentuneet ryhmäkoot päiväkodeissa ja kouluissa. Vanhempien elämässä olevat pulmat voivat vaikuttaa siihen, ettei lasten elämästä jakseta riittävästi huolehtia.

Rönkä ja Kinnunen (2002, 4 - 5) kuvaavat teoksessaan työelämän muutosten vaikuttavan perheen elämään. Työn haastavuus ja pitkät työpäivät kuluttaa voimavaroja, jotka, vievät aikaa vanhempina toimimisesta. Vanhemmuuteen vaikuttavia tekijöitä katsotaan olevan myös sosiaalisten verkostojen heikkeneminen. Tuen ja neuvon saaminen arjen haasteisiin voi olla vaikeasti saatavissa. Perherakenteiden monimuotoistuminen ja siinä tapahtuvat muutokset ovat lisääntyneet.

Värrin (2004, 106) mukaan iso osa nuorista sosiaalistuu jo lapsuuden eri vaiheissa yhteiskuntaan, jonka ohjaajina ovat mediat, kulutus, kaupunki, kulttuuriteollisuus ja kansainvälisyys. Epävirallisten kasvattajien kuten median ja harrastusten vaikutukset, vievät perheen ohella myös koululta merkitystä keskeisenä oppimisympäristönä. Epävirallisilla oppimisympäristöillä on huomattava vaikutus lasten ja nuorten sosialisatiossa. Aikuiset ovat menettäneet asemansa ainoina auktoriteetti asemassa olevina edustajina. Vanhempien, lasten ja nuorten voimatasapaino on muuttunut. Esimerkiksi osa nuorista on uusimman tiedon taitajia tietotekniikan hallinnassa ja ohittavat tietotaidoilla vanhempansa ja opettajansa. Osalla nuorista voi olla perheessä tiedonvälittäjän rooli, koska heillä on viimeisin tieto sosiaalisesta ympäristöstään ja kadun maailmasta. Vanhemmat saattavat kokea tämän maailman vaaralliseksi ja uhkaavana. Näiden asioiden saavuttamana nuorilla on mahdollisuus kokea sosiaalisen informaation ja kokemisen etumatkaa.

2.4 Vanhemmuus koulun arjessa

Kokonaisvaltainen ja ensisijainen kasvatusvastuu lapsesta on vanhemmilla. Perhe ja koti ovat lapsen tärkeitä kehitysympäristöjä, mutta eivät ainoita kehitysympäristöjä.

Koulu on kodin ohella merkittävä vaikuttaja lapsen oppimis- ja kehitysympäristönä (Laatua koulun ja kodin yhteistyöhön 2007, 3).

Metson (2004, 21626) mukaan vanhemmuudesta on tullut julkista. Vanhemmat joutuvat pohtimaan toimintatapojaan ja arvojaan verraten niitä asiantuntijoiden näkemyksiin. Lapsista ja nuorista huolehtii vanhempien ohella laaja joukko kasvatustammattilaisia. Yhteiskunnassamme lapset ja nuoret kuuluvat instituutioihin, jotka nojaavat toiminnalla ja sen toimivuudella perhelapsuuden toimivuuteen. Koululaitos edellyttää että vanhemmat ja perheet ottavat vastuun ja suoriutuvat vastuu- ja kasvatustehtävistä. Vanhemmat suhteessa lastensa koulunkäyntiin ovat saaneet erilaisia paikkoja koulukeskustelussa. Kuvauksia on ollut koulun vihollisista ja koulun kumppaneista. Vanhempien suhdetta kouluun on virallisissa keskusteluissa viitattu kumppanuudeksi. Kumppanuus koostuu sitoutumisesta yhteiseen toimintaan, yhteisesti jaettuuihin tavoitteisiin ja päämääriin, vallan ja vastuun jakamiseen sekä vastavuoroisuuteen.

Meillä Suomessa puhutaan koulun ja kodin välisestä vuorovaikutuksesta viitaten koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön, joka nähdään molemminpuolisten jatkuvan näkemysten ja tietojen vaihtoa koulun ja kodin välillä. Koulun ja kodin yhteistyöllä viitataan luottamuksellisten ja hyvien suhteiden rakentumiseen koulun henkilökunnan sekä vanhempien välille, jonka tarkoituksena on perustaa hyvät edellytykset oppilaiden kehittymiselle ja kasvulle.

Värri (2004, 129) toteaa teoksessaan lapsen kasvamisen yhteiskunnallisessa todellisuudessa jakautuvan vapaaehtoisuuden ja velvollisuuksien osa-alueisiin. Kasvavan lapsen ensimmäinen velvollisuus on oppivelvollisuus, joka yleisesti suoritetaan koulussa. Lapset ovat monin seikoin riippuvaisia vanhemmistaan. Vanhemmat ohjaavat lapsiansa päätöksiään myötävaikutuksellaan, asennoitumisellaan ja päätöksillään ratkaisevasti. Joskus he valitsevat lastensa puolesta tai ohjaavat lastensa valintoja. Usein vanhemmat uskottelevat ratkaisujaan oikeiksi, lastensa etuun vedoten. Ongelmana saattaa olla se, että lapsen etu saattaa olla monimielinen ja eri instituutioissa eri lailla määritelty ihanne.

Alasuutarin (2003, 113) mukaan vanhemmuuden näkökulmasta perheellä ja koululla on suuri rooli lapsen elämäntilanteella. Vanhempien kokemusten mukaan opettaja on lapselle merkityksellinen aikuinen ja myös lapsen kasvattaja. Yhteistyön kohde koulussa on lapsi ja hänen koulunkäyntiinsä liittyvät asiat. Vesikansa (2009, 4) toteaa että

voidaan väittää, että jos lapsen suhteet näihin primääreihin kasvatusinstituutioihin jostain syystä häiriintyvät, hänen mahdollisuutensa saada osakseen hyvää kasvatuksellista huolenpitoa heikentyy merkittävästi. Lapsen elämäntilanne voi kehittyä varsin ongelmalliseksi, koska hän samalla menettää yhteyden juuri niihin aikuistahoihin, joiden vastuulla on hänen hyvinvointinsa. tällaisesta tilanteesta on usein seurauksena ajautuminen ongelmallisille aikuistumisen urille. (esim. Kyvsgaard 1992; Hurrelmann 1995)

3 KOULU INSTITUUTIONA

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetuslain (1998/628) 2. pykälän mukaan opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille elämässä tarvittavia tarpeellisia tietoja ja taitoja. Tavoitteena on tukea oppilaita ihmisyyteen kasvamisessa sekä eettisesti vastuukykyiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Opetuksen tulee edistää edellytyksiä osallistua jatkokoulutukseen. Opetuksen tavoitteena on tukea ja edistää tasa-arvoisuutta ja sivistystä yhteiskunnassa. Lisäksi tavoitteena on taata yhdenvertaisuus koulutuksessa koko suomen alueella.

Perusopetuksella on sekä opetus- että kasvatustehtävä. Perusopetus tarjoaa mahdollisuuden oppivelvollisuuden suorittamiseen, yleissivistyksen hankkimiseen, tasa-arvon lisäämiseen sekä yhteisöllisyyteen. Perusopetusta pidetään mahdollisuutena kehittää sivistyksellistä pääomaa. Monipuolisen kasvun mahdollistaminen, oppiminen sekä terveen itsetunnon kehittäminen ovat perusopetuksen lähtökohtia. Oppilaan on mahdollisuus hankkia omaa elämäänsä varten tarvitsemiaan tietoja ja taitoja ja olla kehittämässä demokraattista yhteiskuntaa osallistuvana kansalaisena. Perusopetuksen tavoitteisiin kuuluu elinikäisen oppimisen tukeminen, kriittisen arvioinnin kehittäminen, uuden kulttuurin luominen sekä uusien ajattelu- ja toimintatapojen uudistaminen (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 14.)

ÖKoulu on sivistystehtävänsä ohella merkittävä kansallisen eheyden ylläpitäjä ja taloudellisen hyvinvoinnin tekijä (Värri 2004, 152).

Johnsson (2007, 13) toteaa teoksessaan että koulu siirtää oppilaille kulttuuriperintöä ja huolehtii heidän kasvavan yhteiskunnankunnan jäseniksi. Se huolehtii sille yhteiskunnallisena instituutiona kuuluvia tehtäviä. Koulu kasvattaa virallisesti asetettujen kasvatustavoitteiden mukaisesti.

3.2 Perusopetuksen toimintakulttuuri

Nivalan (2006, 104) mukaan koulu on sosiaalisuutensa erityisasemassa sikäli, että se on nimenomaan erikoistunut tuottamaan yhteiskunnassa tarvittavia tietoja, taitoja ja asenteita. Kansa- ja peruskoulun merkitys oppivelvollisuuden suorittamisessa on ollut merkittävää suomalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Koulutus luo sivistystä, joka mahdollistaa kasvua taloudessa. Koulu on merkittävä kehitysyhteisö lasten elämässä, joka tukee lapsuutta silloinkin kun kotona on mahdollisia pulmia. Oppivelvollisuus tuo lapset peruspalveluiden, kouluterveyden- sekä oppilashuollon piiriin. Koulutus on yksi merkittävimmistä hyvinvoinnin ylläpitämisestä ja sen edistämisen tukipilareista (Rimpelä 2010, 21.)

Alasuutari (2003, 26) toteaa teoksessaan, että koulutustaso on noussut maassamme. Nykylasten ja nuorten todetaan viettävän aikaa koulussa enemmän, kuin esimerkiksi aiemmat sukupolvet. Koulutuksen merkittävyyden koetaan kasvaneen. Koulun nähdään antavan perustietojen ja taitojen lisäksi merkittäviä välineitä lasten ja nuorten menestykseen tulevaisuudessa.

Suomalainen yhteiskunta on keskellä muutoksen aikaa. Syyt ja seuraukset muutoksiin ovat moninaisia. Ne voivat olla liitoksissa työelämän kehitykseen tai koulutusta ja kasvatusta koskettaviin yhteiskunnallisesti merkittäviin ilmiöihin. Koulutuksen ja kasvatuksen arkeen muutostekijät heijastuvat eri tavoin ja monella tasolla. Muutosprosessit vaikuttavat opetussuunnitelmiin, tutkintojen kuvattuihin tavoitteisiin, koulutuksen moninaisiin muotoihin sekä opetuksen kestoihin ja sisältöihin (Ropo, Lindén, Syrjäläinen & Värri, 2001, 7.)

Rautiaisen (2005, 10) mukaan koulumaailmaan heijastuvat yhteiskunnalliset muutokset julkisissa keskusteluissa ovat olleet esillä viime vuosina. Yhteiskunta ja siinä toimiva työelämä on alkanut vaatimaan ihmisiltä joustavuutta ja uudenlaisia valmiuksia. Tämä kehitys on tuonut keskusteluihin esiin syrjäytymisen teeman julkisille instituutioille. Koulu on yksi näistä instituutioista, jossa on vaatimuksena pyrkiä ehkäisemään mahdollista syrjäytymistä sekä vahvistamaan ihmisten elämänhallintataitoja. Paineita kouluille luo perheiden rakenteiden sekä kasvatuskulttuurin muut-

tuminen. Kaikissa perheissä ei ole lapsille aikaa, heille ei aseteta rajoja ja aikuisen terve auktoriteetti on useissa perheissä vähentynyt. Koulussa tämä on nähtävissä keskittymisvaikeuksina, omaehtoisuutena, motivaatio-ongelmina ja toisinaan koulun auktoriteetin kyseenalaistamisena. Kouluissa useat lapset tarvitsevat aikuisen huomiota tunne-elämän tasapainoiseen kehityksen turvaamiseen.

3.3 Koulu kasvattajana

Koulu opiskeluympäristönä koostuu psyykkisistä, fyysisistä, sosiaalisista ja pedagogisista muodostujista. Kaikilla näillä tekijöillä on vaikutus oppilaan oppimiseen sekä turvallisuuden tunteeseen päivittäisessä koulutyössä. Kasvatusvastuun perusta koulussa on aikuisten johdonmukainen toimiminen ja yhteisten pelisääntöjen noudattaminen. Koululla ja kodilla on yhteiset toisiaan täydentävät tehtävänsä lasten kehitystä ja kasvua tukevassa tehtävässä (Laatua koulun ja kodin yhteistyöhön 2007, 3.)

öKoulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010, 33). Vesikansan (2008, 45) mukaan koulu on kehityksen, kasvun ja oppimisen ympäristö, jossa opettaja toimii suurena kasvatus-työn yhteiskunnallisena tekijänä.

Värri (2004, 1486151) toteaa että jokainen kasvattaja on sidoksissa instituutioon. Opettajan tehtävä on sidoksissa koulun tehtävään ja opetussuunnitelman tavoitteisiin. Ammattikasvattajan vastuu kasvatustehtävästä on rajatumpi kuin vanhempien. Häntä kuitenkin velvoittavat vastaavanlaiset eettiset periaatteet kuin vanhempiakin. Kasvattajan eettisenä punaisenalankana voidaan pitää pedagogista kunnioitusta, jonka perusedellytyksiä on ihmisyyden kunnioitus. Kasvatus on lähtökohdiltaan kohtaamisen taitoa, sen hetkisen tilanteen vaativaa järjen käyttöä.

Koululla on merkittäviä yhteiskunnallisia yhteyksiä ja arvolähtökohtia. Koulun toiminta perustuu opetus- ja kasvatustyön perusteena oleviin arvoihin. Koulua kasvu-yhteisönä ohjaavat ja muokkaavat oman ympäristömme arvot. Esimerkkeinä tiedol-

liset, oikeudelliset, taloudelliset, sosiaaliset, eettiset ja poliittiset tekijät liittyvät arvoalueisiimme. Arvot ovat osana normeja, jotka näkyvät koulussa opetussuunnitelman sekä perusopetuslain määräyksinä sekä järjestyssääntöinä ja hyväksyttävänä käyttäytymistapoina. Sääntöjen ja normien taustalla on nähtävissä arvojen vaikuttaminen niiden ylläpitämiseen. Arvot opitaan kasvatuksen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen välityksellä (Launonen & Pulkkinen 2004, 13614.)

Sosiaalipedagogiikan lähtökohtana on toteuttaa sosiaalista kasvatusta jonka avulla voi auttaa ihmistä kasvamaan yhteiselämään ja yhteiskuntaa yhdessä muiden ihmisten kanssa. Sen erityisenä tavoitteena on ennaltaehkäistä ihmisten syrjäytymistä ja tukea heidän yhteisöjään sekä elämää laadullisesti paremmaksi. (Kurki, Nivala & Sipilä-Lähdekorpi 2006, 9.)

Luukkainen (2011, 3966397) näkee yhä suuremman lapsimäärän tarvitsevan yhteiskunnan tukijärjestelmää sekä ammattiauttajaa. Kodin laiminlyöntien näkyvyys tulee esiin koulun arjessa. Opettaja saattaa olla lapsen ainoa pysyvä aikuiskontakti, joka havaitsee lapsen mahdollisen pahoinvoinnin. Opettajan velvollisuutena on ohjata lapselle apua.

4 KOULUN JA KODIN VÄLINEN YHTEISTYÖ

4.1 Koulun ja kodin yhteistyömuotoja

Metso (2004, 13) toteaa teoksessaan koululla ja kodilla olevan yhteisiä tehtäviä. Koulun ja kodin yhteisiksi tehtäviksi nousee lasten ja nuorten kasvattamisen tehtävä kansalaisiksi, aikuisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukemisen kannalta on perheellä merkittäviä tekijöitä hyvinvoinnin tukemisessa. Lapsi ja nuori elää samanaikaisesti sekä kodin, että koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 20.)

Opettajan työtä tukee oppilaan yksilöllinen tunteminen, jonka lähtökohtia on vuorovaikutus perheen kanssa. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu lapsistaan sekä nuoristaan ja koulun tehtävänä on tukea kodin kasvatustehtävää ja vastata omalta osaltaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisössä. Koulun tehtävänä on tukea yhteistyönä vanhempia, jotta he voivat tukea lastensa ja nuortensa koulunkäyntiä ja oppimista. Koulun ja kodin välinen yhteistyö tapahtuu yksilö- ja yhteisötasolla.

Kasvatustavoitteena koululla on että kasvatus tapahtuu yhteisvastuullisesti niin että päämääränä on tukea ja edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Vanhemmilla on oikeus osallistua yhdessä koulun kanssa opetus- ja kasvatustyön suunnitteluun ja arviointiin sekä edistää koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Vanhemmille tulee antaa tietoa koulun toiminnasta ja mahdollisuudesta osallistua koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön. Opettajilta odotetaan aktiivisuutta, oma-aloitteisuutta ja tiedottamista koulun ja kodin välisessä yhteistyössä. Keskustelu, eri osapuolien tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus ja kunnioitus ovat yhteistyön peruslähtökohtia (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 20.)

Kurki yms. (2006, 10) toteaa että keskusteltaessa vanhemmuuden tukemisesta sosiaalityössä, päivähoidossa tai kouluissa tehdään muodollista kasvatusta sosiaalista tukea yhdistävän toiminnan kanssa. Muodollinen opetus- ja koulutustyö ei onnistu ilman selvää sosiaalista orientaatiota eikä sosiaalinen työ ilman pedagogista kohtaamisen dialogia.

4.2 Opettajan työ kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä

Opettajan työ on työtä, jossa yhdistyy käytännön osaaminen ja teoreettisen tiedon hallitseminen. Opettajan toiminta perustuu opetus- ja kasvatustehtävään, joka säätelee opettajalle asettamat vaatimukset ja opetuksen tavoitteet (Talib, Löfström, Meri 2004, 80682.)

Metson (2004, 90) mukaan perheestä puhuttaessa, tehdään tulkintoja ja käsityksiä siitä. Koulu on yksi instituutioista, jossa ylläpidetään ja tuotetaan käsityksiä vanhemmuudesta ja perheestä. Käsityksiä välitetään opetuksen kautta oppilaille.

Isokorven (2011) mukaan koulun ja kodin välillä kasvatusnäkökulmat ovat yleinen ristiriitojen aihe. Vuorovaikutukselle koetaan jäävän liian vähän aikaa kiireen vuoksi. Opettajan työssä opettaja hallitsee kouluarjen kokonaisuutta. Vanhemmilla voi olla vaikeuksia käsittää lastensa paikkaa luokassa. Opettajan asiantuntemukseen tulisi luottaa. Koulun ja kodin välinen vuorovaikutus ja yhteistyö voi herättää monenlaisia tunteita. Yhteydenotto koulusta kotiin, voi herättää puolustusreaktion vanhemmissa.

Opettajat kohtaavat omassa työssään tilanteita, joissa he hoitavat sosiaalityön tapaista työtä. He hoitavat oppilaiden lisäksi koko perhettä, oppilaiden mukana kouluun tulevat perheiden haastavat elämäntilanteet ja silloin tukea tarvitsevat myös vanhemmat. Syvälliset ja luottamukselliset keskustelut saattavat olla osana opettajan työtä viikoittain. Lähtökohtia kodin kanssa tehtävälle yhteistyölle on, että koulun tulee omalta osaltaan kasvattaa ihmisiä tasapuolisesti. Tavoitteena on mahdol-

listaa kaikille koululaisille onnellinen ja hyvä tulevaisuus yhteiskunnan jäsenenä
(Kavilo 2010, 18.)

5 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tässä tutkimuksessa selvitetään *peruskoulun opettajien omakohtaisia kokemuksia ja näkemyksiä koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä*. Koulun ja kodin välinen yhteistyö on käsitteenä laaja, jonka perusteella työssä keskitytään pienempään aihealueeseen, vastuu- ja kasvatustehtävien jakaantumiseen koulun ja kodin välillä. Opinnäytetyössä tutkitaan myös *opettajan näkemyksiä oman opettajan työnsä tuen tarpeista koulun ja kodin välisessä yhteistyössä*. Tutkimus antaa tietoa kehittämisen mahdollisuuksista koulun ja kodin välisessä yhteistyössä. Merkittävää on myös saatu tieto opettajan kokemuksista oman työnsä tuen tarpeista.

Määrittelemällä tutkimustehtävät on tavoitteena saada avattua tutkimuksen tarkoitusta. Laadullisessa tutkimuksessa ongelmanasettelu on yleensä melko joustavaa ja joissakin tilanteissa ei edes ole tarpeellista määritellä pikkutarkkoja tutkimusongelmia, vaan asettaa tutkimukselleen yleisluontoisempi tutkimustehtävä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011).

Tutkimustehtäviksi muodostuivat seuraavat kysymykset:

1. Miten vastuu- ja kasvatustehtävät jakaantuvat koulun ja kodin välillä?
2. Mitä tukea opettaja kaipaa omaan työhönsä suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tämän tutkimuksen kohderyhmä koostui alakoulun opettajista. Aineiston keruu oli harkinnanvarainen. Kouluissa keskeisiä ammatillisia toimijoita ovat opettajat. Kohderyhmän valintakriteerit perustuivat opettajuuteen ja heidän näkemyksiinsä tutkimuksen aiheista. Haastateltavia oli mukana tutkimuksessa neljä opettajaa, jotka työskentelevät kolmessa eri peruskoulussa. Alakoulut sijaitsevat Lahden kaupungin alueella. Tässä opinnäytetyössä käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimustapaa. Sille tyypillisiä piirteitä huomioiden, käytetään aineiston haastattelujen keruuseen pieni määrä tapauksia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011.)

Haastattelut suoritettiin lahtelaisten koulujen kiinnostuksen mukaan suhteessa tutkittavaan aiheeseen. Tavoitteena oli haastatella opettajia, jotka ovat pääsääntöisesti toimineet alkuopetuksen parissa. Alkuopetuksessa yhteistyö kodin kanssa on käynnistysvaiheessa ja yhteistyömenetelmät luodaan koulun ja kodin väliseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Haastateltavat eivät kaikki olleet työskennelleet alkuopetuksessa. Opetuksen luokkatasosta opettajilla oli kokemuksia 1-8 luokan väliltä. Tutkimushaastateltavia etsiessä selvisi, että jos kohderyhmän olisi rajannut vain alkuopetuksessa tällä hetkellä työskenteleviin opettajiin, olisi se rajannut pois tutkimuksesta kiinnostuneita opettajia. Kaikki haastateltavat kuitenkin työskentelevät tällä hetkellä alakoulussa. Haastateltavien tavoittaminen osoittautui haastavaksi ilman vuosiluokkiin sidonnaista rajaustakin.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus tehtiin kvalitatiivisesti eli laadullisesti. Laadullinen tutkimus on luonteeltaan prosessin omaista. Tutkimussuunnitelma seuraa tutkimushankkeen mukana (Eskola & Suoranta 1998, 15.) Tutkimuksessa käytettiin puolistrukturoitua teema-haastattelu menetelmää. Hirsjärvi ja Hurme (2010, 11) toteaa että haastattelua pi-

detään yhtenä tiedonhankinnan perusmuotona. Haastattelua pidetään keskusteluna, jossa toinen puhuu ja toinen kuuntelee.

Haastattelussa on tavoitteena selventää mitä haastateltavalla on mielessään. Tutkijalla on haastattelutilanteessa keskustelun johdattelijan rooli, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta. Haastattelun ideaa pidetään järkevänä ja yksinkertaisena. Se on vuorovaikutusta, jossa molemmilla osapuolilla on vaikutus toisiinsa. Teemahaastattelussa teema-alueet ja aihepiirit ovat määrätty etukäteen. Siinä kysymykset ovat kaikille samat, mutta vastausvaihtoehdot eivät ole valmiita, vaan jokainen haastateltava vastaa omin sanoin. Haastattelija varmistaa haastattelun aikana, että kaikki teema-alueet käydään haastateltavan kanssa läpi, mutta niiden laajuus ja järjestys voi vaihdella eri haastateltavien kanssa (Eskola & Suoranta 1998, 86- 87.)

6.3 Tutkimusaineiston hankinta

Tutkimushaastattelut tehtiin käyttäen yksilöteemahaastattelu menetelmää. Teemahaastattelu mahdollistaa haastateltavien avoimen keskustelun valituista teemoista. Tavoitteena on tuoda esiin haastateltavien näkemyksiä ja kokemuksia yksilöllisesti. Tavoitteena on tuoda esiin tietoa, joka on todellisuutta ja tosiasioita valaisevaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011.)

Eskolan ja Vastamäen (2007, 25626) mukaan teemahaastattelussa on kyse eräänlaisesta keskustelusta, jota ohjaa haastattelija. Tutkija tavoittelee vuorovaikutuksessa haastateltavien kanssa saamaan selville häntä kiinnostavat asiat. Tutkimushaastattelu antaa mahdollisuuden saada oma ääni kuuluviin.

Haastattelun avulla pyritään keräämään sellainen aineisto, jonka pohjalta voidaan luotettavasti tehdä tutkittavaa ilmiötä koskevia päätelmiä (Hirsjärvi & Hurme 1995, 40).

Tutkimusluvan haastatteluille myönsi Lahden Opetus- ja kasvatusjohtaja Lassi Kilponen. Hänen kanssaan sovittiin puhelimitse, että koulujen rehtoreihin otetaan yhteyttä ja pyydetään vielä erillistä lupaa haastatteluille. Koulujen rehtoreihin otettiin yhteyttä puhelimitse. Puhelinkeskustelujen perusteella rehtorit pyysivät lähettämään sähköpostin jossa kerron tutkimuksestani. He lähettivät kyseisen sähköpostin kou-

lunsa opettajille, jotka sitten kiinnostuksensa mukaan ottivat yhteyttä. Osassa kouluja rehtori antoi luvan suoraan lähettää sähköpostia opettajille tutkimuksesta ja kysyä kiinnostusta osallistua tutkimukseen. Opettajat valittiin satunnaisesti tietyistä kouluista. Näin taattiin haastateltavien anonyymius ja ennaltaehkäistiin mahdollinen tunnistettavuus koulun tai haastateltavan lähtökohdista ja sijainneista. Tutkimuksessa haastateltiin neljää opettajaa kolmesta eri alakoulusta Lahden alueelta. Haastattelutilanteista sovittiin sähköpostitse henkilökohtaisesti opettajien kanssa. Opettajille lähetettiin vielä ennen haastattelua sähköpostia jossa kerrottiin haastattelua koskevista aiheista, kerrattiin tapaamisaika ja haastattelun suunniteltu kesto aika.

Haastattelut suoritettiin ennaltasuunniteltujen teemojen kautta, jotka muodostuivat teoreettisesta viitekehyksestä ja tutkimusongelmista. Haastattelurunkoa laatiessa ei ole tarkoituksena tehdä tarkkaan laadittua kysymysluetteloa vaan teema-alue luettelo. Teema-alue luettelo toimii haastattelijan keskustelua ohjaavana luettelona ja muistilistana. Teema-alueiden avulla on haastattelijan mahdollisuus syventää ja jatkaa haastattelua niin pitkälle kuin haastateltavan kiinnostus ja mahdollisuudet sallivat (Hirsjärvi & Hurme 1995, 41642.) Ennen varsinaista haastattelua suoritettiin esihaastattelu, jonka perusteella haastattelurunkoa vielä muokattiin.

Haastattelut suoritettiin koulujen tiloissa, jonka tavoitteena oli mahdollistaa mahdollisimman vaivaton tilanne haastateltaville. Haastattelujen suorittaminen opettajan työskentely -ympäristössä mahdollisti luontevan haastattelutilanteen omassa ammatillisessa työympäristössään. Haastattelutilanteet pidettiin kahdenkeskinä, ja ne suoritettiin haastateltavien ehdottamissa tiloissa. Kaikki haastattelut toteutettiin luokkahuoneissa. Lahden Ammattikorkeakoululta lainattiin nauhuri, jolla haastattelut nauhoitettiin. Haastattelutilanteissa oli mukana myös muistiinpanovälineet, jotta haastatteliija pystyi tekemään luontevasti myös muistiinpanoja. Haastattelutilanteen käynnistäessä haastateltavalle kerrottiin haastattelun tallentamisesta, sekä siitä, että nauhoitetut keskustelut sekä litteroidut tekstit tuhottaisiin opinnäytetyön valmistuttua.

Haastatteluissa käytiin läpi opettajan työhistoriaa opetusosalta. Alalla työskenneltyä aikaa ja opetettuja vuosiluokkia avattiin taustatiedoiksi. Haastattelun kuluessa käsi-

teltiin opettajien omia kokemuksia ja näkemyksiä koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä sekä opettajan oman työn tuen tarpeista suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön. Opettajien kokemusten pohjalta selviteltiin kasvatus- ja vastuu tehtävien jakaantumisesta koulun ja kodin kesken. Tavoitteena haastatteluissa oli saada mahdollisimman laajasti esiin opettajien omakohtaisia kokemuksia yhteistyöstä kodin ja vanhempien kanssa. Haastatteluiden tavoitteena oli myös saada kuuluviin mahdollisimman kattavasti mielipiteitä esiin opettajan oman työn tuen tarpeista suhteessa kodin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Haastattelujen myötä mahdollistui opettajien kokemusten ja näkemysten esiin tuominen koulun ja kodin välisessä yhteistyössä.

Tutkimuksessa nostettiin esiin opettajien haastattelujen avulla heidän kokemuksiinsa koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä sekä vastuu- ja kasvatustehtävien jakaantumisesta. Opettajien kokemukset oman työn tuen tarpeista suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön oli myös tutkimuksessa keskeisessä roolissa.

6.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Laadullisen aineiston analyysin tarkoitus on luoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta (Eskola & Suoranta 1998, 138). Haastatteluaineisto purettiin litteroimalla se tekstiksi. Haastatteluista kirjoitettiin kaikki teemoihin liittyvät asiat. Kirjoituksesta jätettiin pois kaikki se mikä ei missään määrin liittynyt teema-alueisiin ja poikkesi aiheesta. Haastattelujen kestot olivat puolesta tunnista yhteen tuntiin. Haastattelut litteroitiin tekstiksi heti haastattelujen jälkeen, jolloin haastattelutilanne oli vielä tuoreena tilanteena mielessä. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä kaikkineen 36 sivua. Haastatteluaineistoa luettiin useaan otteeseen läpi. Teksti tulostettiin paperille, jotta lukeminen ja ajatusten kirjaaminen olisivat helppoa. Tekstiä lukiessa siitä poimittiin kaikki kiinnostavat asiat tutkimustehtäviä rinnalla pitäen.

Aineiston koodausta hyödyntämällä on aineistosta helpompi poimia tiettyjä teemoja käsittelevät kohdat (Saaranen & Kauppinen & Puusniekka 2011). Haastatteluai-

neistoa pilkottiin ja koodattiin eriväristen kynien avulla teemojen mukaan. Aineistosta nostettiin esiin tutkimustehtäviä valaisevia teemoja. Tekstinkäsittely ohjelman avulla öleikattiin-liimattiinö kaikki tiettyyn teemaan liittyvät kohdat, jotka järjestettiin omaksi kokonaisuudeksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011.) Aineistosta luokiteltiin pelkistetty ilmaus, ala- ja yläluokka. Alaluokasta yläluokkaan ryhmiteltiin samankaltaiset ilmaukset. Yläluokasta koodattiin väreillä kaikki samanlaiset yläluokat, joista koottiin yhteen samankaltaisuudet.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Haastateltavien taustatietoa

Kohderyhmä rajattiin perusopetuksen alakouluissa työskenteleviin opettajiin. Alakoulussa erityisesti alkuopetuksessa yhteistyö kodin kanssa on käynnistysvaiheessa. Tällöin luodaan yhteistyömenetelmiä koulun ja kodin väliseen vuorovaikutukseen sekä yhteistyöhön. Tutkimuksessa haastateltiin neljää alakoulussa työskentelevää opettajaa, jotka työskentelivät kolmessa eri koulussa. Haastateltavat olivat toimineet opetusosalalla 8 ó 27 vuoden välillä. Pääsääntöisesti työkokemus opettajuudesta oli tullut alakoulun opetuksessa. Tämän hetkiset opetuksen vuosiluokat vaihtelivat 1-6 luokan väleillä. Kahdella opettajista ei ollut kokemusta alkuluokkien eli 1-2. luokkien opettamisesta. Yhdellä oli pääsääntöisesti suurin kokemus 1-2. luokkien opettamisesta. Yksi opettajista oli opettanut 1-6 väliltä kaikkia luokkia. Osa haastateltavista oli toiminut koko uransa ajan alakoulussa ja osalla oli kokemusta myös yläkoulussa opettamisesta.

7.2 Koulun kasvatustehtävät

Tutkimuksessa haastateltavilta kysyttiin näkemyksiä koululle kuuluvista kasvatustehtävistä. Kysymyksellä pyrittiin selvittämään opettajan näkemyksiä kasvatustehtävistä, jotka koetaan olevan osa koulun tehtäviä. Koulun kasvatustyössä nostettiin esiin opetussuunnitelma, jonka pohjalta koulun kasvatustyötä tehdään. Koulun säännöllinen arki, siinä toimiminen ja sen tukeminen sekä turvallisuus koettiin tärkeäksi. Kasvatustehtäviksi määriteltiin asiat, jotka kuuluvat oppilaiden opettamiseen, ryhmässä olemiseen omana itsenään, siinä toimimiseen, säännölliseen elämään ja arkeen koulussa sekä työnteekoon ja oppimiseen.

Yhdestä haastattelusta nousi esiin, että kasvatustehtäviin koetaan lukeutuvan myös turvallisen aikuisen merkitys koulun arjessa. Opettajan toiminnan koettiin olevan ennustettavissa ja ennakoitavissa jotta se luo turvallisen aikuisen elementit.

-- Ja joutuu sitä muutakin tekemään mut se [opettaminen] on ensisijainen. Ja sitten ne [kasvatustehtävät], se kasvatusta painotuu kyllä sitte ryhmässä toimimiseen. Ryhmän osana olemiseen.

Että pääsääntöinen kasvatustavoite on se että tota on sellainen säännöllinen elämä - Et se suoritus ei ole se mikä mittaa sen oppilaan arvoa. Että siinä itsessään on jotakin siinä ihmisessä. Ja tää on mun mielestä myös sellainen iso koulun kasvatustehtävä.

Sellai karkee et semmonen ryhmässä toimiminen toisten kanssa yhdessä toimiminen kun se täällä luontevasti tulee. Isossa ryhmässä, että sitä täällä. - Et mikä tulee sen oppimisen, kun meidän päätehtävä on kuitenkin se opettaminen mikä siinä tulee.

Nii, kyl se siihen että meillä täällä se pyörii sen oppimisen, oppimattomuuden, käyttäytymisen, psykiatrisen tilan tai tällöisen niin hoitamisessa. - Mut semmonen mikä täällä näkyy ja kuuluu, niin se on niin ku niitä mistä meidän täytyy kantaa vastuuta.

Koulussa kasvatustehtävä nähdään perheen kasvatustyön tukemisena. Koulun tehtävänä on opettaa elämässä tarvittavat tiedot ja taidot. Yhdestä haastattelusta noussee esiin perusopetuslaki sekä opettajan oikeusturva.

--Mutta tällöiset peruskäytöstavat, niin ne mä kyllä heittäisin sinne kotiin, että kyllähän me sitä täällä tuetaan, mutta se päävastuu pitäisi olla siellä kotona niissä asioissa--.

--Ja siltä tietysti henkinen, jos näkee että lapsen henkinen kantti on jotenkin heiluva, niin sitten me otetaan käyttöön kuraattoria ja psykologia ja lähetetään niin ku tätä kautta viemään. Mut kylhän siin siltä niin ku koulu ottaa kodin mukaan väkisin. Mutta tällöisiin asioihin on pakko puuttua.

Mä voin vedota lakiin, koulun tehtävä on tukea perheen kasvatustyötä opettaa elämässä tarvittavat tiedot ja taidot, siinä se melkein on. - Ja se on oikeesti meidän oikeusturvaki siltä viime kädessä. Kukaan ei voi syyttää et ope on niin ku mielivaltaisesti tekee jotain juttuja, ei koska mun pitää noudattaa sitä opetussuunnitelmaa. Aihe ku aihe.

--Et tota vaikka sille (vanhemmalle) tehtäis mikä runko, niin sillä ei niin ku yksinkertaisesti oma toiminnanohjaus riitä. Niin tota silloin ehkä täällä koulussa sen lapsen eteen tulee enemmän

kasvatustavoitteita, ku mitä keskimäärin tulis.- - Kun taas sitten sellaisen vanhemman jolla asiat niin ku toimii, niin sitten mä nään et se koti sitten hoitaa sen.

Koulun kasvatustavoihin ei koettu kuuluvan lasten peruselintavoista huolehtimista.

Mut esimerkiksi mun mielestä mun[opettajan] kasvatustavoihin ei kuulu selvittää onko hampaat pesty aamulla ja tai haie hengitys - - onko tukka kammattu aamulla tai kammataanko se ilta-päivällä.- - Mä en niin tällaisiin voisko sanoa pieniin yksityiskohtiin rupee kiinnittää huomiota, ellei ne siltä vai-kuta siihen kokonaisuuteen.

Tällaiset [kodille kuuluvat]itset huolehtiminen, peruselintavot.

7.3 Kasvatus- ja vastuutehtävien jakaantuminen koulun ja kodin välillä

Haastateltavilta kysyttiin kokemuksia siitä miten he kokevat kasvatus- ja vastuutehtävien jakaantuvan koulun ja kodin välillä. Kysymyksessä pyrittiin selvittämään vanhempien tukeutumisen tarvetta opettajaan kasvatus- ja vastuutehtävissä sekä niiden jakaantumisesta koulun ja kodin välillä opettajan kokemana. Yhdestä haastattelusta nousi esiin kokemus, jossa koulun alkaessa vanhempi koki kasvatustavoihin siirtyvän koululle. Haastateltavilla oli kokemus että opettajaan tukeudutaan vaihtelevasti vanhemmista riippuen.

Sanotaan niin että vanhempien tarve lisääntyy kaiken aikaa. Varsinkin sellaisissa perheissä jossa on jotain niin ku ongelmia, joko avioero, päihdeongelmia, työttömyyttä. Niin opettajasta tai koulusta haetaan tuki siihen kasvatustavoihin. Ne perheet jotka on niin ku kaikki kohdallaan, ni siellä on yleensä normitkin sit kohdallaan ja arvot kohdallaan.

Tukeutuu. Mutta että silloin jos se meinataan tukeutua kokonaan tänne, niin siltä se on tietysti vähän vaikea rasti.

Riippuu paljon, riippuu hirveen paljon vanhemmista. Että mä sanoisin että pääsääntöisesti ehkä että ei tukeuduta, mutta sitten ne vanhemmat joilla on paljon sitä problematiikkaa eikä tiedetä miten sen lapsen tai nuoren kanssa toimitaan, niin sitten se tu-

keutuminen on aikamoista.

Ei oikeestaan hirveesti. Et sitten on ihan muutamia vanhempia, jotka ihan selvästi kokee olevansa itse epävarmoja. Et sitten niiltä tulee välillä sitten sellaisia kysymyksiä että loksahdaa suu auki että hetkinen.

Tärkeänä pidettiin lapsen edun toteutumista kotona että koulussa.

--ensimmäinen asia mikä aina pitää muistaa sekä kotona että koulussa että niin ku lapsen etu toteutuu. Olis asia tai keskustelun aihe tai ristiriita mikä tahansa ni lapsen etu ajaa kaiken muun ohi.

--me pyritään sen kodin ja koulun kanssa tekemään lapsen parhaaks töitä, mut aina se ei oo helppoo. Se on ristiriita.

Osa haastateltavista kokivat joutuvansa antamaan kasvatusohjeita vanhemmille.

Kasvatusohjeiden antamista ja vanhempien tukeutumista opettajaan pidettiin myös hyvänä asiana. Usein vanhempien koettiin tukeutuvan opettajaan käytännön asioissa.

Tukeutuu. Joskus on ihan hyväkin että tukeutuu, että voidaan yhdessä jakaa. - - Joskus [joutuu antamaan kasvatusohjeita]ihan sellaisista perusasioista. Niin ku ett sen lapsen kanssa on niin ku oltava.

Mut sit niin siis tulee sellasia [kysymyksiä]niit tulee niin ku hyvin käytäntöön sijoittuvia, nää ei oo teoreettisia nää. Vanhemmat ei nää sitä sellasena niin ku arvomaailman teoreettisena probleemana. Vaan se kytkeytyy aina johonkin käytännön juttuun.

Ja on niitä muitakin semmosia asioita missä joutuu, missä on on joutunut antaa[kasvatusohjeita], esimerkiksi tällaisia et kyl mä saan pelata mitä pelejä vaan, vaikka ne on niin ku tosi pieniä lapsia tässäkin luokassa. - - Nii et se vanhemmuus tavallaan, ne ei uskalla sanoa ett sä ett muuten pelaa.

Ja on jonkun kohdalla itse asiassa nukkumaan meno ajoista ja tällaisista, mut ne tulee ehkä sitten enemmän sitä kautta että koulussa se näkyy levottomuutena tai jonain muuna tällaisena kiusaamisena tai muuna. Sitten kun mä soitan sinne kotiin siitä asiasta, me ollaan menty tosi myöhään nukkumaan ja reissattu.

--- että aha, oletteko huomanneet että lapsenne tarvitsisi enemmän sitä unta, et se näkyy koulussa. - - Kyl sitä jonkun verran tulee.

Haastatteluista nousi esiin että vanhemmat pyytävät koulusta opettajan tukea arkipäivän tilanteita varten. Kysymyksiä on tullut ravinnon merkityksen opettamisesta tietokoneiden käytön ohjaukseen.

--Olen saannut semmoisen pyynnön, että äiti soitti että voisinko puhua ravinnon merkityksestä, että voisinko puhua siitä että aamupala täytyy syödä, että hän ei saa lastaan syömään aamulla. - - Et jos se turvautuis enemmän siihen ett ope sanoi, että ja mä puhuin sitten kaikille ravinnosta.

Mitä tietokone ohjelmia mitä voi lapsille suositella ja niin edelleen. Siis ihan oikeesti kysytään ett pitääkö tietokoneiden käyttöön suoda rajoituksia. Haetaan tuki.

Yhdestä haastatteluista nousi esiin kokemus, että vanhemmat tukeutuivat opettajaan lapsen kaverisuhteissa. Vanhemmat ovat tukeutuneet opettajan neuvonantoon, kuinka lapsen kavereita ohjataan noudattamaan aikuisen antamia ohjeita.

7.4 Opettajan työ koulun ja kodin välisessä yhteistyössä

Osasta haastatteluista nousi esiin että opettajan työssä koetaan ajankäytön pulmia koulun ja kodin välisessä yhteistyössä. Yhteydenpito koteihin joudutaan tekemään koulupäivien jälkeen omalla ajalla. Yhdestä haastatteluista nousi esiin että yhteydenpitoa kotiin tehtiin mielellään koulupäivän jälkeen.

Aikaa menee ihan hirmuisesti. No esimerkiksi eilen viimeks kello 21 laitoin tekstiviestin kotiin. Mä en ollut enää virassa, mä en ollut viranhoitaja enää, mut et se oli sellai tilanne että oli pakko laittaa.

No ajallisesti tietysti se vie aikaa. No mä yleensä hoidan ne koulupäivän jälkeen. Ja yleensä jopa ihan kotoa. Koska mä haluan ett, siin säilyy taas tietynlainen yksityisyys.

No eihän sitä koulupäivän aikana kerkee mitenkää, että monesti mä Wilmankin kerkeen availemaan päivän jälkeen.

En mä kerkee päivän aikan sitä lukee. Et joo omalla ajalla kaikki luonnollisesti.

Mulla on tää tekstiviesti järjestelmä. - - Mä lähetän sen välittömästi. Ainahan näin ei onnistuta. - - Mut mä kokisin että tää työpäivä on aika, toki se on aika hektinen kaikkien näiden viestien lähettämisen ja soittamisen suhteen.

Haastatteluista nousi esiin, että opettajan työssä kodin kanssa tehdään yhteistyötä. Opettajat kokivat, että jos koulussa koetaan oppilaiden kanssa pulmallisia tilanteita, tarvitaan asioista myös vanhempien näkemystä ja kotiin otetaan yhteyttä. Näkemyksiä nousi myös opettajan yhteydenoton asian laadusta, hänen ottaessa yhteyttä kotiin.

Et sanotaan nyt näin ikävästi, ett ku opettaja soittaa kotiin, niin se harvoin soittaa positiivisista asioista, se on oikein niin ku pakko korostaa ett se kuuluu tähän ryhmään. Koska tota se on ehkä semmonen, ku ei kuulu mitään ni hyvin menee. Nii se on on se perusjuttu. Ja mullakin on luokassa 31[oppilasta]niin sitä että jos mä rupeaisin soittamaan tänään oli hyvä päivä, niin mulla menis monta tuntia. Et se on ehkä tämmönen ihan ajankäyttö kysymys. Mut sitte, ne on lähinnä sellasii miss lapsella ei mee hyvin, mistä mä joudun soittamaan.

Valitettavasti käy [yhteydenotot]koulun järjestysääntöjen rikkomis tapauksissa.

Mä otin ensin vanhempiin alkuun yhteyttä, juuri tän lintsauksen lopettamiseksi ja sitten otin kuraattoriin yhteyttä mitä tehdään. - - Ehdotin että meidän kannattais tehdä joku raami. Vanhemmat oli suostuvaisia tähän, tästä lähti se asia liikkeelle. Et jos tää on niin ku se ääripää, se jossa puututaan aika voimakkaasti siihen perheen sisäiseen toimintaa. Täähän on sitä puuttumista ja se toinen ääripää on se ettei puututa ollenkaan, eli oikeastaa sujuu ihan hyvin. Et laidasta laitaan on tätä.

Myös päivittäisessä koulun arjessa tehdään säännöllistä yhteistyötä perheiden kanssa. Kokemuksia on vanhemmista, jotka ovat huolissaan lastensa koulukäynnistä ja siihen liittyvistä asioista. Koulussa asioita hoidetaan erilaisten tukimuotojen kautta eteenpäin.

Haastatteluista nousi esiin näkemyksiä opettajan oman työn tuen tarpeista suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön. Merkittävänä koettiin että perheiden tapoja toimia ja ohjata lasta, vaikuttaa opettajan työhön. Merkittävänä pidettiin myös perheiden arvoja. Yhdestä haastatteluista nousi esiin että opettajalla on hyvä olla käsitys perheiden tavasta toimia ja ohjata lasta, jotta opettaja voisi toimia saman normiston nojalla.

No sitten jos puhutaan jostain moraalista, niin me kyllä keskustellaan hirveen paljon arvoista. Ja hyvinkin eriarvoista, että miten eri perheissä eri asioihin suhtaudutaan, et ne tulee niin kovin esille. Ja mä lähen siitä että mä en voi perheen arvoja vastaan tietenkään sotia, että jokaisella perheellä on omat systeminsä.

Jolloin perheellä ja koululla täytyis olla joku yhtenevä normisto minkä mukaan toimitaan. Eli jos minä opetan että näin täällä tehdään, ni mun täytyy luottaa siihen että koti hyväksyy sen. Ja niin ku sitä koulussa tapahtuvaa työtä tuetaan.

Haastatteluista tuli ilmi että kodin ja koulun yhteisiä näkemyksiä pidetään tärkeinä.

Koska Suomessa ei enää ole sellaista kaiken kattavaa yhteistä kasvatusnormistoa, normistoa täältä Hangosta Ivaloon. Ei oo, tää on sillälaila sirpaloitunut ja se täytyy niin ku tapauskohtaisesti ekalla luokalla käydä läpi. Selvä, jos se näin sopii teille, ni näin tehdään ja sitt mä en täällä eiheuta lapselle sitä ristiriitaa tilannetta että ku ope sano tätä ja äiti sano tätä.

Esille nousi että opettajan työlle kaivataan kodin tukea.

Ja sitt semmonen jos mennään siihen että mitä mä haluaisin tukea kodeilta niin ku omaa työhön täällä, niin se kaikista paras tuki olisi että ne uskois siihen että mitä mä sanon. Esimerkiksi että niin kuin et jos on joku tiukka paikka, niin ne kodit tukis että me oltais niin ku yhtä. - - Että jos ajatellaan sitä tukea, niin se olis kaikista tärkein että me voitais olla kodin kanssa samaa mieltä, niin loppuis se peli mitä se lapsi pelaa, vierittää syitä helposti toisten niskaan.

Mutta sitten että saa itse tehdä oman työnsä, et siitä mä en tykkää että siihen puututaan. - - Et sitt ne puuttuu sillai hassuihin asioihin hassulla tavalla. Että siinä [opettamisessa] asiassa mun

pitäis olla just se ammattilainen, et kyl mä nyt nää ratkaisut tiedän että miks mennään tai miks ei.

Ja mulla on aina ollut sellai että vanhemmat pitää saada kyllä niin ku siihen kompukseen, ett tähän juttuun. Muuten tästä ei tule mitään, sitt tää ei toimi ollenkaan tää homma.

Kokemukset opettajan työn tuen tarpeista suhteessa koulun ja kodin yhteistyöhön koettiin tarpeellisiksi. Tarpeellisiksi koettiin kasvatus- ja sosiaalialan ammattilaisten tuki.

Molemmilla[koulukuraattori ja koulupsykologi]on kalenterit täynnä. Siis sen niin ku kasvatus- ja sosiaalialan ammattilaisten apua, se on se juttu.- - Mä osaan luokanopettajan hommat, mut mä en osaa hoitaa niin kun perheitten sosiaalista tukea, tai sitten lapsen käyttäytymishäiriöitten selvittämistä, eikä se kyllä oikeesti kuulukaan mulle.

Mä olen todella kaivannut sellaista napakkaa sosiaalityöntekijää tähän itselleni työpariksi. Osittain siksi että kun perhetukea on olemassa erilaista. - - Et sull on yhteistyökumppani joka tietää sen sosiaalipuolen esimerkiksi asiat mahdollisesti perheiden tukimuodot, on niin ku valmis olemaan tiettyjen perheiden kanssa yhteistyössä.

Että mikä ettei että jos voitais niin ku pistää pystyyn joku tällöinen tukimuoto. Ett se olis niin ku kaikille halukkaille tai tarvitsijoille niin ku mahdollinen, niin kaikki apu on kyllä niin ku ehdottomasti vastaanotettavissa. Jopa ihan niin ku avosylin.

Mutta on sellaisia jaksoja ollut että kun näkee että lapsi voi huonosti ja ne syyt on ehkä siellä kotona. Ja sitt ku sitä lähetetään apua rummuttamaan se kestää kauheen kauan tai mulle sanotaan että anna vanhemmille puhelinnumero että ne soittaa perheneuvolaan. Ja sitt siinä välissä jo tapahtuu se että se perhe ei ota yhteyttä sinne, koska he eivät koe sitä itse tarpeelliseksi. - - et se ei olis niin kamalan hidasta et siihen olis heti joku joka siihen tarttuis, ettei se pääsis menee pidemmälle.

Yhdestä haastatteluista nousi esille näkemyksiä koulun kautta mahdollistuvasta tuen tarjoamisesta. Ajatuksena oli että koulussa olisi sosiaalisen alan työntekijä joka voisi mennä tarvittaessa tukemaan perheen arkea. Haastatteluista nousi esiin tarvetta tuelle myös ryhmäytymisen auttamisessa.

Jotka kävis ihan siellä perheissä, nimenomaa perheissä. Et sull on perhe, niin ku tässä tapauksessa kun tää äiti ei tiedä miten tän lapsen kanssa kotona ollaan. Niin että siellä olisi sitten joku hänen kanssaan niin ku toimimassa ihan konkreettisesti et nyt tehään katos näin tämä homma, siis eli tälläi ratkaisukeskeinen. Tästä olis ihan valtavasti hyötyä.

On ollut se ryhmäytyminen ihan hirveen vaikeeta. Et siihenkin olis sitten joku tuki, joka tulis siinä auttaa. Kun noi omat resurssti ei aina riitä siihen kaikkeen. Ja toisaalta se vois olla sille ryhmällekin sitten helpompi että se on joku ulkopuolelta.

Kokemuksena oli että tuen tarvetta olisi kiireellisten pulmatilanteiden hoitoon. Yhdestä haastatteluista nousi esiin kokemus vanhempien tukemisen vähyydestä.

Mut useimmiten [avun tarpeessa] on jo niin kriisiytyneet perheet, et se välimaasto olis semmoinen nopean toiminnan kompania, niin se puuttuu.

Et kuule autetaan sua[vanhempia] nyt tässä asiassa eteenpäin ja tehdään niin ku sun kanssa näitä asioita. Miten te tässä voitte edetä. Usein se vanhemmuuden tukeminen on aika vähäistä niille vanhemmille niin ku mistään suunnasta.

Tarvetta olisi myös henkilökunnan lisäämiselle.

Me tarvittais niin ku koulutettua avustajaväkeä. Ja periaatteessa me tarvittais luokanopettajan virkojakin lisää, että me saatais luokkakokoa pienennettyä. - - Resurssipula on yksi sellainen, siis yritys on ihan järkyttävää.

7.5 Vanhempien osallisuus koulun ja kodin välisessä yhteistyössä

Haastatteluista nousi yhtenevät näkemykset vanhempien osallisuudesta koulun arjessa. Aktiivisuutta toivotaan koulun ja kodin välisen yhteistyön suunnitteluun, mutta koetaan että oma opettajan opetustyö saadaan hoitaa ammattilaisena.

Toisaalta niin ku jonkinlaista aktiivisuutta toivookin, mutta siten että saa kuitenkin tehdä oman työnsä. Et siitä mä en tykkää et siihen puututaan.

Hyvin vähän osallistuu. Mä olen melkein sitä mieltä ettei paljon

kannatakkaan, koska me ollaan ammatti ihmisiä. Harva aikuinen pystyy vetämään kuinka joku neljännen luokan äidinkielen sanaluokat painotetaan, toteutetaan ja arvioidaan. He voi kiistää sen arvomaailmassa, onko tää oikein, mut sitähan me emme päättä. Se on päätetty jossain muualla.

Vanhempien aktiivisuutta ja kiinnostusta koulutyötä kohtaan koettiin muuttuvaksi eri ryhmien ja vanhempien mukaan.

Hirveesti riippuu ryhmästä. Et mä saan vanhempainillassa yksinpuhelua harrastaa, vaikka mä kuinka yritän lypsää ja kysyä houkutella sitä keskustelua, niin ei tapahdu mitään. Edellinen luokka oli sellainen että vanhemmat järjestivät kirpputoria ja muuta tapahtumaa, ett mä tulin avaaman oven ja ne hoiti hommat.

Ja osa vanhemmistahan säilyttää sen kiinnostuksensa läpi lapsen, jopa voi sanoa että elämän. Ja onhan se sit selvää ett vanhemmat on ihan älyttömän kiinnostuneita ekaluokkalaisen koulun käynnistä. Että mitä myöhäsemmäksi mennään niin se on rutiinia, se muuttuu sitten.

Et kyl niitä [vanhempia]tulee ihan oikeesti vastaa, mut se on sitt pienen pieni valveutuneiden vanhempien osa. Just ne hyvin toimeen, henkisesti hyvin toimeentulevat. Ei välttämättä aineellisesti vaan henkisesti hyvin toimeentulevat. Ni he on aktiivisia tälläisissä asioissa. .

Vanhempien kanssa luotavaan yhteistyösuhteeseen koetaan vaikuttavan vuosiluokan merkityksen. Mitä varhaisemmassa vaiheessa yhteistyösuhde luodaan sitä paremmin opettajat kokevat saavansa luotua vanhempiin yhteistyösuhteen.

Että mitä varhaisemmin sen luokan saa, niin sen paremmin sä voit luoda ne yhteydet ja ehkä siinä sit tulee se luottamuski toisella tavalla, kun että sä saisit sen vasta myöhään. Et jokainen tietysti minkä luokan saa, niin yrittää siitä sitten niin ku aloittaa.

Kyllä sillä on merkitystä siihen. Sillä on hirveesti merkitystä. Sillä on merkitystä sen jatkon kannalta, mä näkisin näin. Et koska se hyvä yhteistyö luodaan alaluokilla ja semmoinen tietty käyttäytymis eli toimintamalli, niin se jatkuu se vanhempien tuki ja turva aina siellä taustalla sun omalle työlle.

Kyl se kiinnostus selvästi vähenee oppilaiden vanhetessa. Ajatellaan että ne selviää itse ja et ei tarte. Kyl se näkyy. Et sitten on aina tietyt perheet jotka hyvin aktiivisesti ja tehdään yhteistyötä ja perhekin sitä haluaa ja sitten ne jotka ei. Sitten ne joita ei saa sinne vanhempainvartiinkaan vaikka heidät on silloin kolmannella tai neljännellä[luokalla] kutsunut ei tuu.

Joo kyl mä sanoisin että mitä aikaisemmin ni sitä parempi. Et jos ekaluokkalaisen kanssa tapaa uuden perheen niin silloin kannattaa rakentaa pitkän tähtäimen systeemi, et nyt mennään näin. - - Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, ni sitä parempi on luoda suhde siihen. - - Ja perhe nojaa ihan oikeesti siihen ett ope tietää ekalla luokalla mitä täällä tehdään. Ja kysyy ihan suoraa mites tää nyt on.

Yhdestä haastatteluista nousi esiin ajatus, millä keinoin vanhempien kanssa luotavaa yhteistyösuhdetta voitaisiin kehittää. Esille nousi että ajankäytön perheitten kanssa tehtävään yhteistyöhön koettiin olevan pulmallista.

Että kyllä siinä pitäisi olla joku tällainen järjestelmä luotuna sinne[kouluun]kussakin yksikössä, joka lähtis toimimaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ihan heti siitä kun lapsi tulee kouluun.

No ei varmaan ole olemassa tällaista niin ku yhtenäistä tiedon välitystä tai muuta vastaavaa järjestelmää ehkä. Toki on niitä erillisiä vanhempainiltoja, mutta että siinä ois se niin ku sellainen sabluuna, että näillä vuosiluokilla nämä asiat tällä tavalla. Sitä järjestelmää ei oo. Kyllä siihen pitäis ihan oikeesti olla joku semmoinen systeemi, sillä tavalla se toimis mun mielestä järkevällä tavalla.

Sanotaanko niin että mull pitäis olla enemmän aikaa perheitten kanssa, sillee ettei se oo rasite.- - Me ollaan ihan kaulaamme myöten näis hommis nyt jo, se pitäis vaan jotenkin saada ujutettua sinne nykyiseen työhön sisään. - - mutta siinä on se kehittämisen paikka, koska se helpottais näitä lapsia. Lapsille tulee sellainen viesti siitä että ei ole olemassa niin ku kodin ja koulun välillä sellaista harmaata aluetta, mistä ei tiedä mitään. Ku keran koti ja koulu on niin ku kiinteesti, kaikki tietää toisistaan.

Vanhempien osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemiseen koulun ja kodin välillä nähtiin erilaisia kehittämis ajatuksia.

Pitäis saada sitä kautta että vanhemmat pääsis esim. koulupäivän aikana tänne, jolloin heistä tulis osa koulun toimintaa toi-

sella tapaa. Nyt me ollaan erillään ja siinä on se vaara sitten mikä näkyki ihan oikeesti, vanhemmat peilaa lapsensa koulunkäyntiä omien koulumuistojensa kautta, koska he ei tiedä käyntöjä. Heillä ei ole kokemuspohjaista tietoa kuinka tää täällä toimii. He tietää oman lapsensa kertoman perusteella. Siinä olis kehittämisen paikka, - - pystyiskö Lahden kaupunki esimerkiksi tekee sitt tälläsii pakollisii avoimen ovien päiviä, lauantai koulu esimerkiksi.

Mutta kyl mä nyt tämän tulevan luokkani kohdalla mietin että miten sitä että jotenkin niitä [vanhempia]voisi aktivoida ja nimenomaan siihen keskinäiseen yhteisöllisyyteen, et siinä ei tarvittais mua. Et tulis lapsillekin semmoinen luonteva että yhteisö kasvattaa juttu. Sit sitä kasvatustavasta mitä koululta odotetaan, niin niille muille vanhemmille, niin sieltä vois löytyä sitä tukea ja apua, et he keskenään miettii ettei sen tarvi olla kasvatustalon ammattilainen joka niihin kysymyksiin vastaa.

Haastatteluista nousi esiin vanhempainyhdistyksen merkitys vanhempien osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemisessa. Yhdestä haastatteluista nousi esiin, että vanhempien koettiin osallistuvan koulun toimintaan siihen ollessa mahdollisuus.

Jos ajatellaan koulua kokonaisuutena, niin ei vaan luokkia vaan koulua, niin silloin mä näkisin että vanhempainyhdistyksen rooli on aika iso. - - Vaikka tällä tavalla että näistä ja näistä vuosiluokista tiettyinä vuosina täytyy olla vanhempia vanhempainyhdistyksissä, et siinä ei niin ku kysytä ett käykö, vaan arpapelit. tämmönen niin ku kunnon organisointi tälle asialle. Mä oon ihan varma että sieltä lähtis niitä vanhempia mukaan.

Osallistuu kerta kaikkiaan. Mut se että joku järjestää, tekee etukäteisjärjestelyt ja sitt siellä mielellään myös jälkikäteisjärjestelyt. Ett me ollaan menty pulkkamäkeen, makkaranpaistoo ja tälläistä.

Ajatuksena myös oli että mahdollisia koulussa näkyviä ongelmia voisi ratkaista vanhempien osanoton myötä.

Niin ku ongelmien kertominen, ett meill on nyt etenevissä määrin ongelma, voitaisko ratkaista yhdessä pidemmällä aikavälillä jollakin tavalla sitä ongelmaa. Sitt se vois lähteä eteenpäin, mutt kyl siihen tarvittais niin ku vanhempien osanotto sitten ja ehkä sellai struktuuri siihen ett miten se menis.

7.6 Johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä opettajien kokemuksia ja näkemyksiä kasvatus- ja vastuutehtävien jakaantumisesta koulun ja kodin välillä. Teemahaastattelun avulla saatiin esille näkemyksiä ja kokemuksia perheiden kanssa tehtävästä työstä koulussa sekä opettajien oman työn tuen tarpeista suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön. Haastateltavia oli kaikkineen neljä, eli tutkimuksessa on pienen joukon kokemusten ja näkemysten esiin tuonti.

Saatujen tutkimustulosten mukaan opettajat kokevat koulun kasvatustyön perustuvan opetussuunnitelmaan. Myös perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2004) todetaan koululla olevan sekä opetus- että kasvatustehtävä. Koulun tehtävänä koetaan tuen antaminen perheiden kasvatustyölle. Perusopetuksen (2004) opetussuunnitelmassa todetaan, että koulun tehtävänä on tukea kotien kasvatustyötä. Alasuu-tarin (2003, 113) mukaan myös vanhemmuuden näkökulmasta koululla on merkittävä rooli, opettaja on lapselle myös kasvattaja sekä merkityksellinen aikuinen. Vesikansan (2009) mukaan koululla ja perheellä on keskeinen rooli olla osana yhteiskuntaa. Koulun ja kodin yhdessä muodostamaa kasvatustodellisuutta pidetään kasvatuksen todellisena maailmana.

Koulun kasvatustehtäviksi koettiin asiat jotka liittyvät oppilaiden opettamiseen, ryhmässä toimimiseen sekä säännölliseen arkeen koulussa. Haastatteluista nousi ilmi, että koululle ei koettu kuuluvan lasten peruselintavoista huolehtimista. Osasta haastatteluista nousi esiin, että kodille koettiin kuuluvan lasten peruskäytöstapojen opettamisen, itsestä sekä peruselintavoista huolehtimisen.

Värrin (2001, 35) mukaan öopettajalta vaaditaan suurempaa viisautta kasvatustodellisuuden tulkitsemisessa kuin koskaan aiemmin. Yhä enemmän määrin koululle ja opettajan työlle asetetaan vaateita. Koulun kasvatustavoitteisiin saatetaan yrittää vaikuttaa välineellisesti ja opetussuunnitelmatyöhön asetetaan uudistuspaineita.

Kasvatus- ja vastuutehtävien jakaantumisesta oltiin pääsääntöisesti yhtä mieltä.

Vanhempien koettiin tukeutuvan opettajaan vanhemmista riippuen. Kaikilla haasta-

teltavilla oli kokemus vanhemmista, jotka tukeutuvat opettajaan tarvitsiessa tukea omaan kasvatustyöhön. Esiin nousivat perheiden elämäntilanteet. Näissä ollessa pulmallisia tilanteita, kuten työttömyyttä tai päihteiden käyttöä koulusta oli haettu enemmän tukea kasvatustyöhön. Tärkeänä pidettiin lapsen edun toteutumista sekä koulussa että kotona. Isokorven (2011) mukaan tärkein yhteistyössä kodin ja koulun kanssa on lapsen etu. Pulmallisissa tilanteissa nähdään parhaaksi puuttumisen varhaisessa vaiheessa yhdessä puhuen. Kaikissa haastatteluissa koettiin joutuvan antamaan vanhemmille kasvatusohjeita. Kasvatusohjeiden antaminen koettiin liittyvän arkeen ja käytännön asioihin. Osa haastateltavista oli antanut vanhemmille kasvatusohjeita tv- pelien ja tietokoneen pelaamisesta, riittävän unen saannin merkityksestä, ravinnon tärkeydestä ja lasten kaveri suhteiden hoitamisesta. Sipilä-Lähdekorven mukaan (2006, 22) toteaa nykypäivän lapsilta puuttuvan aikuisia, jotka tukevat ja välittävät heidän aikuisiksi kasvamisestaan, asettavat heille rajat ja rakastavat heitä. Nämä asiat tulevat ilmi vanhemmuuden puutteena sekä koulun kanssa tehtävän yhteistyön haluttomuutena. Vanhemmat saattavat olla välinpitämättömiä lastensa asioille, voimattomuutta pitää rajoja sekä ovat sinisilmäisiä lastensa suhteen. Vanhempien kielteiset asenteet sekä haastavat perhetilanteet luovat tarvetta sosiaaliselle työlle.

Opettajan työn ajankäyttö suhteessa kodin kanssa tehtävään yhteistyöhön koettiin pääsääntöisesti ajankäytön pulmia. Työpäivän aikana oli koettu olevan pulmallista pitää yhteyttä kotiin. Haastatteluista tuli ilmi että usein opettaja teki kodin kanssa yhteyttä työpäivän jälkeen, jopa vasta ilta- aikana. Opettajan ottaessa yhteyttä kotiin, tuli ilmi että pääsääntöisesti yhteydenotto tapahtuu negatiivissävyisten asioiden merkeissä. Isokorven (2011) mukaan ottaessa yhteyttä kotiin kannattaa tarkkaa miettiä miten huolen aiheena olevan asian ottaa esille. Suotuista ilmapiiri antaa rakentavat mahdollisuudet yhteiselle kasvatuskulttuurille.

Haastatteluista nousi ilmi että kodin ja koulun välisessä kasvatuksen jakaantumisessa koetaan perheen tavan toimia ja ohjata lasta vaikuttavan opettajan työhön. Yhteisiä kasvatuskäsityksiä ja arvoja pidettiin tärkeinä. Koettiin että myös opettajan työlle tarvittaisiin kodin tukea kasvatusasioiden tukemisessa.

Haastateltavat kokivat että opettajan työlle kodin ja koulun välisessä yhteistyössä olisi tuen tarvetta. Kasvatus- ja sosiaalialan ammattilaisten työpanosta kaivattaisiin koulun arjessa. Perheiden sosiaalisen tuen tarve näkyy myös koulussa. Opettajat kokivat että tukimuotoja tarvittaisiin lisää. Oma opetukseen liittyvä työ vie aikaa, eikä resurssit tai voimavarat riitä mahdollisiin perheiden pulmallisiin elämäntilanteisiin. Sosiaalialan osaamista ja mahdollistamista enemmän määrin kaivattiin tueksi koulun arkeen. Ajatuksia nousi myös esiin sosiaalisen alan työntekijöistä, jotka voisivat omalla työpanoksellaan työskennellä koulussa sekä tarvittaessa suuntautua koulun kautta perheiden tueksi myös kotiin. Kiireellisten kriisitilanteiden tukemiseen koettiin myös tukea. Myös lasten ryhmäytymiseen sekä kaveriasioden hoitamiseen kaivattiin jossain määrin tukea. Esiin nousi kokemus jossa todettiin koulun tarvitsevan lisää avustaja- ja opettajahenkilökuntaa. Resurssipula koettiin suureksi.

Vanhempien osallisuutta yhteistyöhön koulun kanssa koettiin merkittäväksi. Haastatteluista tuli ilmi, että vanhempien osallisuutta pidettiin hyvänä. Kokemus myös oli, että osa haastateltavista koki kuitenkin omaan opettajan työhön puuttumisen harmillisena. Näkemys oli että opettajan päätyö eli opettaminen koettiin kuuluvan opettajalle eikä niinkään vanhemmille. Vanhempien kiinnostus lastensa koulukäyntiä kohtaan nähtiin muuttuvana vanhempien ja ryhmien mukaan. Metson (2004, 116) mukaan vanhemmilla ei ole luonnollista sijaa koulussa. Fyysinen, virallinen ja informaalinen paikka puuttuu.

Vanhempien kanssa luotavaan yhteistyösuhteeseen koettiin olevan merkitystä vuosiluokalla. Mitä varhaisemmassa vaiheessa yhteistyösuhteen saa luotua, sitä mutkattomampaa on asioida lasten kouluun liittyvissä tilanteissa. Esiin nousi kokemuksia siitä, miten ylemmille luokka-asteille siirtyessä vanhempien kiinnostus lastensa koulunkäyntiä kohtaan hiipuu. Kokemuksena oli että lasten tullessa vanhemmiksi, vanhemmat kokevat lastensa pärjäävän itsenäisemmin. Ajankäyttö nähtiin haastavana vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Esiin nousi kokemus, että perheille täytyisi olla enemmän aikaa, koska koulu ja koti ovat arjessa yhteisesti kiinni. Näin ollen koulun ja kodin välille ei jäisi niin sanottua harmaata aluetta, jossa kumpikaan ei tiedä toisistaan tarpeeksi suhteessa lapsen etuun.

Tärkeänä nähtiin, että olemassa voisi olla yhtenäinen järjestelmä luotuna vanhempien kanssa rakennettavan yhteistyön luomiseen. Kokemuksena oli että jokaisella luokka-asteella voisi olla oma sabluuna, jonka avulla yhteistyötä luotaisiin ja tietoa välitettäisiin. Esille nousi ajatuksia vanhempien kanssa tehtävän yhteistyösuhteen kehittämiseksi. Tärkeänä nähtiin että vanhempien osallistuminen toisinaan koulun arkeen, toisi mahdollisuuksia vanhemmille olla osa koulun toimintaa eri tavoin. Vanhempien erillään oloa pidetään huonona ratkaisuna, joka näkyy koulun arjessa. Erillään olon seurauksena on että vanhemmat eivät tiedä nykyisen peruskoulun käytäntöjä, ja näin ollen peilaavat omien koulumuistojensa kautta lastensa koulunkäyntiä. Kokemuspohjainen tieto puuttuu. Vanhempien keskinäistä yhteisöllisyyttä pidettiin merkittävänä lasten kasvatustavoissa. Yhteisöllisellä kasvatuksella nähtiin olevan merkittävät mahdollisuudet lasten hyvinvoinnille.

Vanhempainyhdistyksen mahdollisuuksia koulun ja kodin välisessä yhteistyössä pidettiin merkityksellisenä. Vanhempien osallistuessa vanhempainyhdistykseen, olisi osallisuus vahvempaa. Kokemus oli että vanhemmat osallistuvat toimintaan, jos he saavat siihen riittävän tuen.

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Hirsjärvi & Hurme (1995, 128) toteaa, että Tulosten ja todellisuuden mahdollisimman hyvä vastaavuus tulisi olla tavoitteena jokaisessa tutkimuksessa. Hyvän tutkimuksen yhtenä tärkeimmistä kriteereistä pidetään, että tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Jotta tutkimus on eettisesti hyväksyttävä ja tulokset uskottavia, on tutkijan noudatettava huolellisuutta, tarkkuutta, ja rehellisyyttä tulosten tallentamisessa ja niiden arvioinnissa. Toisten tutkijoiden huomioiminen sekä heidän saavutusten kunnioitus ovat osa hyvää tieteellistä käytäntöä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 3.) Pelkosen & Louhialan mukaan (2002, 129) hyvän tutkimuskäytännön noudattaminen on ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen perusedellytyksiä (Saaranen- Kauppinen & Puusniekka 2011).

Teemahaastattelu antaa mahdollisuuden todellisuuden monipuoliselle ilmentymiselle. Haastatteluista saatujen tulosten tavoitteena on välittää haastateltavien todellisia kokemuksia ja ajatuksia (Hirsjärvi & Hurme 1995, 130).

Hirsjärven (2004) yms. mukaan tutkittavilta kuuluu saada tutkimukseen osallistumisesta suostumus. Tutkittavalle tulee kertoa oleellinen tieto liittyen tutkimuksen kulkuun. Tutkijan on huolehdittava, että tutkimukseen osallistuvat saavat informaatia ja ymmärtävät tutkimuksen oleelliset tiedot. Luottamus tutkijan roolissa on suuri. Tutkittavilla tulee olla luottamus siihen, että heidän anonymiytensä säilyy. Rehellisyys tutkimuksen tavoitteesta ja sen mahdollisista vaikutuksista on oleellista (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011.) Hirsjärven & Hurmeen (1995, 128) mukaan keskeisin tieteelliselle menetelmälle asetettava vaatimus on luotettavuus. Aineiston luotettavuutta mahdollistaa haastattelujen toteuttaminen sijainniltaan eri alueilla Lahtea. Tavoitteena on minimoida ja ennaltaehkäistä mahdolliset alueelliset näkyvyydet ja kokemukset tutkimustuloksissa.

Kylmän (2002) yms. mukaan tutkimusprosessin eettiset näkökulmat voidaan jakaa kolmeen osaan, tutkimusaiheen eettiseen oikeutukseen, tutkimusmenetelmiin sekä aineiston analysointiin ja raportointiin. Tutkittavan ilmiön tutkimisen tulee olla pe-

rusteltua. Aineistonkeruu menetelmän pohdinta on tärkeää, jotta voidaan miettiä saadaanko haluttu tieto tarkoituksen mukaisella tavalla esiin. Analyysivaiheessa tutkittavien henkilötiedot eivät saa olla nähtävissä missään muodossa (Saaranen & Kauppinen & Puusniekka 2011.)

Tutkimuksen realiaalibeliiuuteen eli luotettavuuteen sekä validiliiuuteen eli pätevyyteen vaikuttavat useat tekijät tutkimusprosessin eri vaiheissa. Teorian keskeisillä käsitteillä on suuri merkitys. Keskeiset käsitteet tähtäävät haastattelurungon suunnitteluun. Aikaisempien tutkimusten hyödyntäminen sekä tutkimusalueen käsitteistö näyttelee keskeistä roolia tutkimusta tehdessä. Haastattelukysymysten asettelu nojaa tutkittavan ilmiön teoriaan. Teemahaastattelun luotettavuutta on tärkeää huomioida koko tutkimusprosessin ajan kaikkine eri vaiheineen (Hirsjärvi & Hurme, 1995, 1286130).

9 POHDINTA

Tämä tutkimus kartoitti neljän alakoulun opettajan kokemuksia ja näkemyksiä koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä. Ensisijaisesti oli tavoitteena saada esille kokemuksia koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä suhteessa kasvatus- ja vastuutehtäviin. Lisäksi tarkoituksenmukaista oli tehdä näkyväksi opettajan oman työn tuen tarpeet kodin kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Tutkimuksen tuloksista löytyy yhteneväisyyksiä koulun ja kodin välistä yhteistyötä käsittelevän kirjallisuuden kanssa. Teoriaosuutta tehdessä tutustuin aiheesta tehtyihin aiempiin tutkimuksiin sekä kirjallisuuteen. Tutkimustulokset ovat ainutlaatuisia, eikä niitä voi yhdistää kaikkiin kouluihin ja niiden sisällä tehtävään yhteistyökuvioihin vanhempien kanssa. Tutkimuksen tulokset vahvistavat omalta osaltaan kirjallisuudessa todettua tietoutta. Koulun ja kodin välisellä yhteistyöllä on vaikutusta opettajan työhön. Aihetta käsittelevää kirjallisuutta sekä tutkimuksia löytyi runsaasti. Aihe on ajankohtainen ja osa yhteiskuntamme yhtä suurimpaa perheitä koskevaa instituutiota.

Tutkimusaineiston keräämisessä näin tärkeänä haastatella opettajia henkilökohtaisesti. Haastateltavia etsiessä olin varautunut siihen, että haastateltavia on vaikeaa saada tavoitettua. Haastattelut suoritettiin keväällä 2011. Kevät on tunnetusti koulumaailmassa kiireistä aikaa, jolloin työ on usein kiireistä. Tämän kaltaista ongelmaa ei kuitenkaan ilmennyt ja haastattelut saatiin suoritettua. Haastattelut toteutuivat pääsääntöisesti sovitussa aikataulussa. Haastateltavien myönteinen osallistuminen tutkimukseen antoi kattavaa aineistoa tutkimuksen tekemiseen.

Haastattelu tilanteet sujuivat pulmattomasti. Itse koin haastattelut mielekkäinä ja innostavina. Haastattelun teko oli uutta, mutta kokemus oli sen sujumisesta tavoitteiden mukaisesti. Kokemuksena oli että haastateltavat kertoivat avoimesti kokemuksiaan ja näkemyksiään aiheesta.

Aineiston purkaminen oli työläs vaihe, joka vei ajallisesti kymmeniä tunteja. Analysointi vaiheessa haastavaksi koin aineiston laajuuden. Kokemus kuitenkin oli, että mitä pidempää aineistoa luki, niin sitä selkeämmäksi se muodostui.

Analysointia tehdessä heräsi ajatuksia, olisiko haastattelurunkoa tehdessä voinut vielä muotoilla kysymyksiä eri tavoin saaden vieläkin kattavampia tuloksia.

Tutkimuksen tekemisestä tekijällä ei ollut aiempaa kokemusta.

Merkittävänä tutkimuksessani pidin haastateltavien kokemuksia perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Vaikeistakin asioista puhuttiin hyvin suoraan. Opettajat kokivat tärkeäksi ja merkittäväksi koulun ja kodin välisen yhteistyön. Kokemuksena oli että vanhemmuus etenevissä määrin tarvitsee myös koulun tukea. Haastateluista ja kirjallisuudesta nousi esiin, että perheillä ollessa omassa elämässään pulmallisia tilanteita, se näkyy ja heijastuu myös koulumaailmaan. Tuen tarvetta koettiin perheiden elämäntilanteiden tukemiseen. Tuen tarvitsija perheiden avun saantiin nähtiin kuluvaan liiaksi aikaa. Kouluun kaivattaisiin nopean toiminnan ökomppaniaa.ö

Merkittävin tutkimuksesta saatu tieto oli, että kouluun kaivataan lisää kasvatuksellista ja sosiaalista ammattiosaamista. Ajatuksia nousi esiin sosiaalisen työn ammattilaisista, jotka voisivat toimia opettajan työparina ja tukea näin perheen mahdollista tuen tarvetta koulun kannalta katsottuna. Myös luokkatyöskentelyihin kaivattiin sosiaalisen- ja kasvatuksellisen ammattilaisen tukea, joka voisi omalla osaamisellaan tukea esimerkiksi luokan ryhmäytymistä ja sosiaalisia taitoja. Yhteisöllisyyden ja vanhempien osallisuuden kokemukset olivat myös nähtävissä. Nähtiin että koulu voisi omalta osaltaan tukea vanhempien osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lapsensa elämässä. Koulu ja koti olisivat enemmän yhtä ja heistä tulisi osa koulun toimintaa. Koulun ja vanhempien väliselle yhteistyösuhteen luomiselle nähtiin kehittämis mahdollisuuksia.

Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää opettajien kertomien näkemysten ja kokemusten esille tuojina. Yleistettävää tietoa tutkimus ei tuo. Merkittävänä koen sosionomin ammatillisen osaamisen ajatellen kokemuksia sosiaalisen- ja kasvatuksellisen työn tuen tarpeista koulumaailmassa. Sosionomin ammatilliseen osaamisen

perusajatukseen kuuluu ihmisten hyvinvoinnin edistäminen, niin yksilöiden, perheiden kuin yhteisöjenkin tasolla. Tutkimuksen perusteella näkisin, että sosionomin työkenttään voi kuulua myös koulu. Tulevana sosionomia koen aiheen tärkeäksi, mielenkiintoiseksi ja ajankohtaiseksi kehittyvässä ja muuttuvassa yhteiskunnassamme.

Opinnäytetyöprosessi kesti kaikkineen ideoinnista toteutukseen noin kaksi vuotta. Ajanjaksoon sisältyy tietoista irtiottoa tutkimuksen tekemisestä sekä aktiivista työn tekemistä ja prosessin eteenpäin viemistä. Yksintehtävä opinnäytetyö olisi kaivannut välillä toista tekijää, jonka kanssa olisi voinut pohtia ja rajata tutkimusta. Ensimmäiseksi tutkimuksesi työ on ollut haastavaa, mutta myös antoisaa.

LÄHTEET

- Aaltola, J.,(toim.) Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa. Helsinki: Gaudeamus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. 7. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Honkanen, E. & Suomala, A. 2009. Oppilashuollon käsikirja. Keuruu: Tammi.
- Isokorpi, T. 2011. Kodin ja koulun yhteistyö kärsii kiireestä. Uusilahti.13.8 2011
- Johnsson, P.(toim.) 2007. Suuntana yhteinen perusopetus. Uutta koulukulttuuria etsimässä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A.R., Rasku-Puttonen, H.(toim.)2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Kavilo, S. 2010. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja. Vuosikirja 2010. 11. vuosikerta. Suomen sosiaalipedagoginen aikakausikirja.
- Kurki, L., Nivala, E., & Sipilä-Lähdekorpi, P. 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Finn Lectura.

Laatua koulun ja kodin yhteistyöhön. 2007. Opetushallitus[viitattu 23.5.2011].

Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/115274_laatua_kodin_ja_koulun_yhteistyohon.pdf

Lapsiasiavaltuutettu.2011. Yleissopimus lapsen oikeuksista[viitattu 9.3.2011]. Saa-

tavissa: http://www.lapsiasia.fi/lapsen_oikeudet

Launonen, L. & Pulkkinen, L.(toim.) 2004. Koulu kasvuyhteisönä. Kohti uutta toimintakulttuuria. Jyväskylä: PS-kustannus.

Luukkainen, O. Opettaja auttaa, mutta ei ilman vanhempia. 2011. Suomen Lääkäri-lehti 5, 3966397.

Metso, T. 2004. Koti, koulu ja kasvatus ó kohtaamisia ja rajakäyntejä. Suomen Kasvatustieteellinen seura.

Nivala, E. 2006. Teoksessa: Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Finn Lectura.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628. [viitattu 7.8.2011]. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2004. Opetushallitus[viitattu

15.4.2011]. Saatavissa: http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_wep.pdf

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010.

Opetushallitus[viitattu 12.7.2011]. Saatavissa:

http://www.oph.fi/download/132882_Perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_muutokset_ja_taydennykset2010.pdf

Poikolainen, J. 2002. Kasvatustietoisuuden ulottuvuuksia. Vanhempien käsityksiä kasvatuksesta ja vanhemmuudesta. Helsinki: Helsingin Yliopiston Kasvatustieteen

laitoksen tutkimuksia 182[viitattu 9.3.2011]. Väitöskirja. Saatavissa:
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/3586/kasvatus.pdf?sequence=1>

Puolimatka, T. 2010. Kasvatuksen mahdollisuudet ja rajat. Minuuden rakentamisen filosofia. Ryttylä: Suunta-kirjat.

Rautiainen, A.(toim.) 2005. Koulu yhteisöllisenä toimijana. Sarja B: Oppimateriaalit 4. Helsingin Ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja.

Rimpelä, M. Fröjd, S. & Peltonen, H.(toim.) 2010. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen perusopetuksessa 2009. Perusraportti. Opetushallitus

Ropo, E.(toim.) 2001. Opettajuus ja opetussuunnitelma koulun muutoksessa. A 24/2001. Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja.

Rönkä, A. & Kinnunen, U.(toim.) 2002. Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2011. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Menetelmäopetuksen tietovaranto[viitattu 13.4.2011] saatavissa
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

Sipilä-Lähdekorpi, P. 2006. Teoksessa: Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Helsinki: Finn Lectura

Talib, M., Löfström, J., & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu. Avaimia vanhemmille. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauksen käsitteleminen[viitattu 19.7.2011]. Saatavissa:
<http://www.tenk.fi/HTK/htkfi.pdf>

- Tuuri, O. 2008. Kuntaliiton Lapsipoliittinen ohjelma öEläköön lapsetö. Suomen kuntaliitto[viitattu 7.3.2011]. Saatavissa:
http://www.kuntatieto.org/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;353;10336;5652;137520
- Vesikansa, S. 2008. Koulu kaipaa tukea kasvatustehtävässään. Hyvinvointikatsaus 3, 44646.
- Vesikansa, S. 2009. Kuka kasvattaa, kuka opettaa? Sosiologian laitoksen tutkimuksia 261. Helsingin yliopisto. [viitattu 5.9.2011]. Saatavissa:
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/23537/kukakasv.pdf?sequence=2>
- Värri, V-M. 2001 Teoksessa Opettajuus ja opetussuunnitelma koulun muutoksessa. Tampereen yliopiston julkaisuja 24/2001.
- Värri, V-M. 2004. Hyvä kasvatus-kasvatus hyvään. Dialogisen kasvatuksen filosofinen tarkastelu erityisesti vanhemmuuden näkökulmasta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

LIITTEET

LIITE 1: Viranhaltijapäätös tutkimusluvan myöntämisestä

LIITE 2: Kirje rehtoreille

LIITE 3: Haastattelurunko

LIITE 4: Esimerkki aineiston luokittelemisesta

Lahden kaupunki
Sivistystoimiala/Perusopetuspalvelut
Opetus- ja kasvatusjohtaja

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

02.02.2011/50 §

Asianumero	D/236/13.00.00.00/2011
Päätöslaji	Tutkimuslupa
Otsikko	Tutkimusluvan myöntäminen Katja Pesoselle
Päätösperustelut	
Päätös	Päätin myöntää sosionomiopiskelija Katja Pesoselle luvan opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen koskien kodin ja koulun välistä yhteistyötä edellyttäen, että asiasta on sovittu tutkimuksen kohteena olevien alakoulujen rehtoreiden kanssa.
Lisätietojen antaja	Lisätietoja antaa: Opetus- ja kasvatusjohtaja Lassi Kilponen, puh. 814 4001
Peruste	
Nähtävilläoloaika	10.02.2011
Nähtävilläolopaikka	Sivistystoimiala/Perusopetuspalvelut, Vesijärvenkatu 11 A, 3. krs, 15140 Lahti
Muutoksenhaku	Oikaisuvaatimus
Saaja	<u>Katja Pesonen</u> , :
Tiedoksi	Alakoulujen rehtorit, tarkastustoimi/Tapiola
Asiakirjat	
Liitteet	
Allekirjoitus	Lassi Kilponen Opetus- ja kasvatusjohtaja

Hei,

Viitaten puhelinkeskusteluuní (soiton päivämäärä]

Soittelin eilen opintoihini sisältyvästä opinnäytetyöstä. Opinnäytetyö tehdään laadullisin menetelmin, käyttäen haastattelun menetelmää. Haastattelutilanne on kahdenkeskinen. Mahdollisuuksien mukaan voisi haastattelun suorittaa esim. koulun tiloissa. Kesto n. 1/h. Haastattelut on tavoitteena tehdä maaliskuun 2011 aikana.

Aiheena tutkimuksessa on koulun ja kodin välinen yhteistyö. Tavoitteena on saada koulun keskeisien toimijoiden eli opettajien näkemyksiä ja kokemuksia näkyviin kasvatus- ja vastuutehtävien jakaantumisesta koulun ja kodin välillä.

Teemoja on kaksi: Miten kasvatus- ja vastuutehtävät jakaantuvat koulun ja kodin kesken? Minkälaista tukea opettaja kaipaa omaan työhönsä suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön? (haastattelu kysymykset rakentuvat näiden kysymyksien ympärille)

Opinnäytetyössä anonyymiyys on tärkeä asia, haastateltavan nimi ja koulun sijainti ei näy työssä.

Tutkimusluvan työhöni olen saanut Lassi Kilposelta. Hän kehoitti ottamaan yhteyttä suoraan kouluihin ja tiedustelemaan mahdollista kiinnostusta aiheettani kohtaan.

Löytyisikö teidän koulustanne opettajaa, joka olisi kiinnostunut aiheestani? Tavoitteenani on saada Lahden alueen kouluista neljä haastattelua, yksi haastattelu/koulu.

Mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan minuun voisi olla yhteydessä í (pvm) mennessä; katja.pesonen@lpt.fi tai 040-7511558, kerron mielelläni lisää aiheesta
Suuri kiitos mahdollisuudesta ja aurinkoisia päiviä toivotellen

Katja Pesonen
Lahden Ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan laitos
Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi

Haastattelurunko

1. Taustatietoa:

- Kuinka monta vuotta olet toiminut alalla?
- Mitä vuosiluokkia olet opettanut

2. Miten kasvatus- ja vastuutehtävät jakaantuvat koulun ja kodin välillä?

- Millä tavoin koet vanhempien tukeutuvan opettajaan kasvatus- ja vastuutehtävissä? (fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen, kasvatuksellinen)
- Joudutko antamaan vanhemmille kasvatusohjeita, minkälaisia?
- Mitkä kasvatustehtävät mielestäsi kuuluvat koululle?
- Mistä kasvatuksellisista asioista koulun tulee kantaa ensisijaisesti vastuuta?
- Miten olette kodin kanssa yhteydessä, miten koet sen vaikuttavan työhösi?
- Miten koet vuosiluokan merkityksen luodessa yhteistyösuhdetta kodin kanssa?
- Miten koet vanhempien osallistuvan koulun ja kodin väliseen yhteistyön suunnitteluun ja arviointiin? Miten kehittäisit sitä?

3. Opettajan työn tuen tarpeet suhteessa koulun ja kodin väliseen yhteistyöhön?

- Millaista tukea kaipaavat omaan työhösi koulun ja kodin välisessä yhteistyössä? Mahdolliset tuen tarpeet/kohteet?

Esimerkki aineiston luokittelemisesta

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
ö Varsinkin sellaisissa perheissä jossa on jotain niin ku taustatekijöissä jotain ongelmia, joko avioero, päihdeongelmia, työttömyyttä. Nii opettajasta tai koulusta haetaan tuki siihen kasvatustyöhönö	Perheen taustatekijöiden ongelmat edesauttavat hakemaan tukea kasvatustyöhön koulusta ja opettajalta	Perheiden ongelmat Perheen kasvatustyön tukeminen	Koulun tuki kodin kasvatustehtävässä
ö Riippuu paljon, riippuu hirveen paljon vanhemmista. että tota mä sanoisin että pääsääntöisesti ehkä että ei tukeuduta, mutta sitten ne vanhemmat joilla on paljon sitä problematiikkaa eikä tiedetä miten sen lapsen tai nuoren kanssa toimitaan, niin sitten se tukeutuminen on aikamoistaö	Tuen tarve riippuu vanhemmista. Vanhemmat joilla ongelmia lapsen tai nuoren kanssa toimimisessa, haetaan opettajalta suurta tukea	Perheen ongelmat lapsen tai nuoren kanssa edesauttaa hakemaan tukea opettajalta	Koulun tuki kodin kasvatustehtävässä